

WASA DAGBLAD

Nr 42

Söndagen den 3 november, 2024

ISSN 2954-2448

PODCASTS IN
ENGLISH

Valet den 5 november

60

HÄR FINNS VI:

vpress.ovh

informativa
sidor!

Det är bra för hälsan att promenera i skogen

Natur, hälsa och ekonomi går hand i hand

En färsk undersökning som THL har publicerat ger oss finländare ett mycket intressant perspektiv på naturen: den är inte bara en uppfriskande hobby eller en vacker bakgrund för fotografier, utan också en betydande investering i vår hälsa och hela samhällets välbefinnande.

Naturresursinstitutet (Luke) och Nordic Healthcare Group (NHG) är ett utmärkt förslag. Med hjälp av den kan vi

Enligt studien är nyttan av naturmiljön mycket större än vad vi tidigare trott. Naturen förbättrar inte bara humöret och minskar stress, utan den skyddar oss också från allvarliga sjukdomar som depression, typ 2-diabetes och till och med luftvägssjukdomar. Detta är ett viktigt resultat, eftersom dessa sjukdomar medför enorma kostnader för samhället.

Det är därför befogat att fråga sig varför vi inte skulle kunna utnyttja denna gratismedicin som naturen erbjuder

på ett bättre sätt? Studien visar att kommuner och beslutsfattare kan göra mycket för att skapa miljöer som stödjer människors välbefinnande. Till exempel är fler grönområden i städerna, placering av skolor och förskolor nära naturen och främjande av fysisk aktivitet alla effektiva sätt att förbättra människors hälsa och samtidigt minska hälso- och sjukvårdskostnaderna.

Det nationella programmet för naturhälsa är ett utmärkt förslag. Med hjälp av den kan vi säkerställa att naturens hälsofördelar beaktas i allt beslutsfattande. Programmet kan också främja samarbete mellan olika aktörer, till exempel hälso- och sjukvård, stadsplanering och miljövärd.

Det är viktigt att komma ihåg att naturen också är en viktig del av kampen mot klimatförändringarna. Skogar binder kol och renar luften, och grönområden svalkar städer. När vi investerar i naturen investerar vi också i vår framtid.

Uppmaning till han-

dling

Vi uppmanar alla beslutsfattare, företag och medborgare att ta ansvar för naturens välbefinnande. Var och en av oss kan för sin egen insats till exempel genom att öka den fysiska aktiviteten i naturen, stödja

lokala naturskyddsprojekt eller kräva åtgärder av beslutsfattarna för naturskyddet.

Naturen är ett gemensamt arv för oss alla. Det är vår plikt att se till att även kommande generationer kan dra nytta av dess fördelar.

NYHETER

Maaria Salo, Janna Sirén och Meta Isæus-Berlin

Kuntsis vattenfall – Meta Isæus-Berlins omfattande separatutställning har premiär i Finland

Den svenska samtidskonstnären Meta Isæus-Berlin tar sina verk till Finland i en stor separatutställning på Kuntsis Museum of Modern Art i Vasa.

Utställningen, med titeln Filosofen, öppnar den 2 november 2024 och pågår till den 30 mars 2025 och visar ett urval av ett 50-tal verk som spänner över Isæus-Berlins 30-åriga konstnärliga karriär, inklusive tio nya installationer som aldrig tidigare visats i Finland.

Meta Isæus-Berlin är en känd svensk samtida konstnär vars verk ofta suddar ut gränserna mellan dröm och verklighet. Hennes unika stil, som kännetecknas av en blandning av surrealism, symbolik och inhemska bilder, har fångat publik över hela världen.

Isæus-Berlin, född 1963, har sin konstnärliga resa präglats av ett ständigt utforskande av

det undermedvetna och det vardagliga. I hennes installationer, målningar och skulpturer visas ofta inhemska föremål, såsom stolar, sängar och bord, som förvandlats till gåtfulla och drömliga kompositioner.

Ett av hennes mest slående verk, «Chair Beside Bed», är ett spöklikt och suggestivt verk som bjuder in betraktaren att begrunda sömnens, drömmarnas och det undermedvetnas natur. Stolen, ett till synes vanligt föremål, är placerad bredvid en säng och antyder ett ögonblick av övergång mellan vakenhet och slummer. Den skarpa vita färgpaletten och den minimalistiska kompositionen skapar en känsla av stillhet och introspektion.

Isæus-Berlins verk refererar ofta till historiska och mytologiska berättelser. Hon hämtar inspiration från antika myter, sagor och religiös ikonografi och återskapar dessa berättelser i en samtida kontext. Hennes målningar visar ofta figurer som verkar både bekanta och främmande, fångade i drömliga tillstånd eller inbegripna i gåtfulla ritualer.

DENNA TIDNING KAN MAN LÄSA VAR SOM HELST:

Som här i Saariselkä, Lapland

Konstnärens förmåga att skapa en känsla av atmosfär och mystik är en av hennes största styrkor. Hennes verk väcker ofta en känsla av nostalgi och längtan och bjuder in betraktaren att fördjupa sig i sina egna minnen och drömmar. Genom att utforska det undermedvetna ger Isæus-Berlin en inblick i de dolda djupen i det mänskliga psyket.

Under de senaste åren har Isæus-Berlin fått internationellt erkännande och deltagit i prestigefyllda utställningar som Venedigbiennalen och Istanbulbiennalen. Hennes verk finns i stora samlingar runt om i världen, bland annat på Moderna Museet i Stockholm och Museum of Contemporary Art i Los Angeles.

Oavsett om du är en erfaren konstälskare eller en tillfällig observatör kommer Meta Isæus-Berlins arbete garanterat att fånga och inspirera. Hennes förmåga att förvandla det ordinarie till det extraordinära gör henne till en av vår tids mest betydelsefulla samtida konstnärer.

Isæus-Berlins konst ger inga

direkta svar utan lämnar snara utrymme för betraktaren att tolka och reflektera över sina egna erfarenheter. Utställningen i Vasa har också lånat in verk från betydande svenska museer, bland annat Moderna Museet och Malmö Konstmuseum. Dessutom har en katalog publicerats där konstnären delar med sig av sina tolkningar och kreativa processer.

Ett av de mest intressanta föremålen i utställningen är Badrummet, vars konstruktion har finansierats av bröderna Grönhalds stiftelse. Det går inte att beskriva, det måste ses!

Utställningen är en betydande internationell konsthändelse i Finland, och Meta Isæus-Berlins starka närvaro på Kunts Museum bjuder in publiken att se bekanta platser och föremål med nya, poetiska ögon.

Utställningen är öppen från den 2 november 2024 till den 30 mars 2025 på Kuntsis museum för modern konst i Vasa. Ett tillfälle att avnjuta annorlunda konst än normalt!

Viikon taide-elämys:

Helene Schjerfbeck
10.7.1862 - 23.1.1946
Läroinnan, 1933

VALET I USA 5.11

Presidentvalet i USA 2024: Viktiga kandidater, Pennsylvanias betydelse och frågan om opinionsundersökningarnas tillförlitlighet

Presidentvalet i USA år 2024 har väckt stort intresse både nationellt och inter-nationellt. Förutom att valet kommer att påverka USAS inrikes- och utrikespolitik framöver, reflekterar det också det aktuella tillståndet för den amerikanska demokratin. Fokus har riktats mot kandidaterna, del-stater med avgörande betydelse som Pennsylvania samt frågetecken kring opinionsundersökningarnas tillförlitlighet.

Huvudkandidater: Kända namn och politiska skiljelinjer

I år deltar flera välkända namn i presidentkampanjen. För demokraterna ställer sittande vicepresident Kamala Harris upp, sedan president Joe Biden avstod. Hennes kampanj fokuserar på att förbättra tillgången till sjukvård, motverka klimatförändringar och stärka sociala trygghets-system. Harris appellerar till väljare genom att lyfta fram framgångar med ekonomiska stimulanspaket och diplomatisk samverkan, särskilt inom klimat- och säkerhetsfrågor.

På den republikanska sidan kandiderar tidigare president Donald Trump, som behåller starkt stöd inom partiet trots juridiska utmaningar. Trumps kampanj driver på hans tidigare linje med fokus på migrationspolitik, skattesänkningar och hans "America First"-agenda. Trump vänder sig till väljare som är

miss-nöjda med Bidens administration och förespråkar mindre statlig inblandning. Dessutom deltar Floridas guvernör Ron DeSantis, som tidigare setts som en stark utmanare till Trump, men ännu inte lyckats få brett stöd. Han kan dock fungera som en viktig aktör om han väljer att fortsätta som oberoende kandidat eller bilda allianser.

Utöver Harris och Trump finns det också viktiga oberoende kandidater, såsom Robert F. Kennedy Jr., som meddelat att han kandiderar som oberoende. Kennedy har fokuserat på öppenhet inom offentlig förvaltning, särskilt inom hälso- och miljöpolitiken. Han kan locka väljare från båda de stora partierna och därmed skapa ytterligare konkurrens i ett redan hårt omstritt val.

Pennsylvanias betydelse: En nyckelstat i valets hjärta

Pennsylvania, ofta kallad "keystone state", är en av de viktigaste delstaterna i presidentvalet. Med sina 19 elektorsröster tillhör Pennsylvania de folkrikaste och politiskt mest mångskiftande delstaterna. Väljarnas politiska ståndpunkter varierar kraftigt; storstadsområden som Philadelphia och Pittsburgh tenderar att stödja demokraterna, medan landsbygdsområden ofta stöder republikanerna. Delstaten gick till Trump år 2016 och till Biden år

2020, vilket gör den till ett stort fokus för båda kampanjerna.

Delstatens betydelse ligger också i att dess väljare representerar landets bredare kulturella och ekonomiska skiljelinjer. Frågor som tillgången till jobb, sjukvårdskostnader och inflation speglar utmaningar för hela landets väljarkår. Kandidater som lyckas vinna över Pennsylvanias medelklass- och arbetarklassväljare har goda chanser att vinna valet.

Opinionsundersökningarnas tillförlitlighet: Utmaningar och brister

Senaste valen i USA har satt opinionsundersökningarnas tillförlitlighet i fokus. Både år 2016 och 2020 misslyckades opinionsundersökningarna med att förut-säga resultaten i vissa nyckelstater, vilket har lett till att man omprövar metoderna. Idag eftersträvar man mer mångsidiga och representativa urval i opinionsundersökningarna, men de står fortfarande inför problem som så kallad "non-response bias", där vissa grupper inte svarar och resultaten kan bli missvisande.

Kandidater från tredje part, såsom Kenne-

dy, tillför ytterligare osäkerhet. Många opinionsundersökningar har svårt att uppskatta stödet för tredje part, vilket kan förändra resultatet i jämna delstater och öka osäkerheten i det polariserade valet.

Tankar kring USAS demokrati: Ett splittrat folk och utmaningar för sammanhållningen

Årets val reflekterar både styrkor och svagheter i USA demokrati. Kandidaternas konkurrens, valfriheten och den noggranna media-bevakningen visar på ett i grunden fungerande demokratiskt system. Samtidigt utgör den djupa politiska splittringen en allvarlig utmaning. Missnöjet med två-partisystemet har ökat, vilket har lett till ett växande stöd för oberoende och kandidater från tredje part.

Valet väcker också oro kring utanförskap bland väljare i vissa områden, och båda partierna har beskyllt varandra för att försva-

ga röstningsprocessen. USA har länge setts som ett demokratiskt föredöme, men den ökade polariseringen väcker frågor om systemets förmåga att representera hela befolkningen.

Ett val med stora insatser för USA och världen

När valdagen närmar sig intensifieras kandidaternas kampanjer. Kandidaterna gör sina sista uppmaningar till väljare, särskilt i nyckelstater som Pennsylvania, genom olika kampanjmetoder. Opinionsundersökningarnas tillförlitlighet är fortfarande osäker, och den politiska splittringen innebär stora utmaningar, men USA är fortsatt engagerat i den demokratiska processen. Valresultatet kommer att ha långtgående konsekvenser och påverka både den nationella och inter-nationella politiken för många år framöver.

NYHETER

Komisario Palmun erehdys (2024). I bilden Oiva Nuojua, Timo Luoma och Aimo Räsänen. Bild: Kasper Dalkarl

Kommissarie Palmu löser mysterier på Vasa stadsteater

Höstens säsong på Vasa stadsteater kulminerar i en finländsk klassiker när Kommissarie Palmus misstag hade premiär i fredags den 1 november.

Dramat, som bygger på Mika Waltaris välkända roman, har dramatiserats av Joel Elstelä och regisseras av Milko Lehto, en erfaren teaterregissör. I titelrollen syns Aimo Räsänen, som tidigare gestaltat kommissarie Palmu på Tampereen Komedia-teatteri.

Waltaris Kommissarie Palmus misstag publicerades 1940, och filmversionen från 1960 har fått en särställning inom den finska deckargenren och filmkonsten. Berättelsen är ett så kallat ”slutet-rum”-mysterium där alla närvarande är misstänkta. Dramat utspelar sig i Eira i Helsingfors, där den stenrika playboyen Bruno Rygseck hittas drunknad i sitt eget badkar. Kommissarie Palmu och hans assistenter Kokki och Virta utreder fallet som misstänks

vara ett mord.

”Kommissarie Palmus misstag är en fantastisk berättelse med spännande karaktärer,” säger regissören Lehto. ”Det är ett slutet-rum-mysterium där alla karaktärer står under misstanke.”

Den visuella utformningen har skapats av scenografen och professorn Liisa Ikonen, medan kostymerna är designade av teaterns egen kostymdesigner Emilia Eriksson. Ljuset står Teemu Vähänen för och ljudet Heikki Järvi, medan hår och smink är Maija Hauta-ahos verk.

Aimo Räsänen, i rollen som den ikoniska kommissarie Palmu, beskriver sin karaktär med värme: ”Käpp, cigarr, plommonstop, mustasch – och resten är magi.” Genom åren har Palmu blivit en kär karaktär för den finländska publiken, nästan lika känd som sin brittiska motsvarighet Hercule Poirot.

Vid Räsänens sida ser vi Timo Luoma som Kokki och Oiva Nuojua som Virta. Bland övriga centrala roller finns Anna Lemmetti-Vieri, Toni Ikola och Ville Härkönen, som ger liv åt familjen Rygsecks relationer och mörka hemligheter.

**De, som vet litet
mera
är
De, som läser Wasa
Dagblad**

Stormen skjuter upp öppningen av vintersimbadet i Inre hamnen – öppnas nästa vecka

Säsongens efterlängtade öppning av vintersimbadet i Vasa Inre hamn skjuts upp med några dagar på grund av en kommande storm. Badplatsen var ursprungligen tänkt att öppna fredagen den 1 november, men enligt de senaste väderprognoserna kommer den att öppnas först nästa vecka, vecka 45.

Meteorologiska institutet har utfärdat en varning för kraftiga vindar både på land och till sjöss för lördagen och söndagen, 2–3 november. På söndagen kan vindbyarna nå upp till 30 meter per sekund, vilket kräver säkerhetsåtgärder vid Inre hamnens badplats.

– Av säkerhetsskäl måste vi ta bort gångbron till badplatsen så att stormvindarna inte sliter loss den. Dessutom ska vi fästa betongbryggan med extra kedjor. Vi beklagar att öppningen skjuts upp, men vi kan inte riskera säkerheten, säger Jarmo Latvala, serviceansvarig vid parkavdel-

ningens team.

Trots att säsongens öppning försenas något kommer simbadet att vara tillgängligt direkt nästa vecka när stormen har lagt sig och gångbron kan återinstalleras. Det exakta öppningsdatumet meddelas i början av nästa vecka.

Populärt och kostnadsfritt vintersimbad

Vintersimbadet i Inre hamnen vid slutet av Hietasaarenkatu är öppet för alla utan avgift, varje dag från och med säsongöppningen mellan klockan 6 och 21. Badplatsen har uppvärmda omklädningsrum för både kvinnor och män, belysning på bryggområdet och övervakning med kamera.

Inför denna säsong har det gjorts förbättringar: omklädningsrummen, som nu ägs av staden, har fått installerade golvbrunnar med värme.

Vintersimbadet i Inre hamnen, som öppnades i december 2023, blev snabbt mycket populärt. Förra vintersäsongen lockade det över 10 000 besökare.

**De, som vet litet
mera
är
De, som läser Wasa
Dagblad**

NYHETER

Nikotinpåsar utgör förgiftningsrisk för småbarn – oro växer vid Giftinformationscentralen

Nikotinpåsar har blivit en allt vanligare orsak till förgiftning, och Giftinformationscentralen får dagligen frågor om dem. Småbarn är särskilt utsatta, eftersom de kan stoppa nikotinpåsar i munnen när de utforskar sin omgivning, berättar Finlands Läkartidning

Enligt överläkare och biträdande professor Tuomas Lilius vid Giftinformationscentralen utgör nikotinförgiftning en verklig risk, särskilt för små barn. ”Oro är befogad, eftersom nikotin snabbt absorberas genom munnens slemhinnor och kan orsaka symtom inom några minuter”, säger Lilius. Typiska symtom

på nikotinförgiftning inkluderar magont, illamående, kräkningar, skakningar och hjärtklappning. I allvarliga fall kan förgiftning leda till rytmrubbningar och kramper.

Fram till september 2024 hade Giftinformationscentralen fått 325 samtal angående nikotinpåsar. Hälften av dessa gällde barn under två år. Lilius understryker föräldrarnas ansvar: ”Nikotinpåsar bör behandlas som kemikalier eller läkemedel – de måste hållas utom räckhåll för barn.”

När det gäller ungdomar och unga vuxna orsakas förgiftningssymtom ofta av över-

användning av nikotinpåsar eller att en påse av misstag svälts. I många fall är även andra droger inblandade.

Familjer uppmanas att ha medicinskt kol hemma, eftersom det kan förhindra att nikotin absorberas om ett barn har svält en påse. Lilius påminner också om att även om försäljningen av nikotinpåsar i Finland är begränsad till en styrka på 20 mg/g, finns det starkare påsar tillgängliga från utlandet, vilket ökar risken ytterligare.

Giftinformationscentralen genomför för närvarande studier om nikotinpåses toxicitet, ef-

tersom det fortfarande finns förvånansvärt lite information om deras farlighet.

Vill du veta mer? Läs Wasa Dagblad!

De som är bäst informerade är de som läser Wasa Dagblad. Hos oss får du alltid de senaste nyheterna, djupgående analyser och perspektiv på det som händer både lokalt och globalt. För den som vill veta mer – och förstå mer – är Wasa Dagblad det självklara valet.

Följ med oss för att hålla dig uppdaterad om det som verkligen betyder något.

EVENEMANG

WASA CONSORT

- Nytt gamba-band
Första konserten
"Musik för själen"
3.11.2024
Klockan 18
Vasa ortodoxa kyrka
MUSIKER:
Elena Hämäläinen
Eero Marttila
Pontus Grans

ATENEUM

Gothic Modern – Från mörker till ljus

4 oktober 2024 till 26 januari 2025. Medeltidens och renässansens konst försåg 1900-talets konstnärer med emotionellt material och sätt att hantera grundläggande mänskliga känslor, liksom födelse, död, lidande och sexualitet. På utställningen visas bl.a. Arnold Böcklin, Lucas Cranach d.ä., Akseli Gallen-Kallela, Vincent van Gogh, Theodor Kittelsen, Käthe Kollwitz, Edvard Munch, Hugo Simberg, Helene Schjerfbeck, Marianne Stokes och Gustave Van de Woestyne. Efter premiären på Ateneum fortsätter utställningen till Nationalmuseet i Norge och ALBERTINA-museet i Wien, där kuratorerna är Vibeke Waalland Hansen och Cynthia Osiecki (intendent, Nationalmuseum, Norge) respektive Ralph Gleis (direktör, Alte Nationalgalerie). Utställningen kompletteras med en omfattande utställningskatalog

Ukrainas många ansikten

– presentation av Maxim Fedorovs bok och föreläsning 9.11. kl. 13 på Österbottens museum. På finska.
Välkommen till ett möte med journalister och författare som kommer att prata om Ukraina och situationen i Ukraina som Maxim Fedorov berättar. Föreläsningen och bokpresentationen hålls lördagen den 9.11.2024 kl. 13 i Österbottens museums café. Föranmälan (museoinfo@vaasa.fi) krävs.

Vänskapcaféet KALYNA

14.11.2024 kl 15.30
Stadsorkesterns konsert
Fritt inträde

WASA TEATER

16.11.2024
Premiär: Snöfall
Allt vad Du kan önska
Dig av julen
För vuxna och för barn
över 6 år
www.wasateater.fi

VASA LITTFEST

14-16.11.2024

Huvudbiblioteket, Dramasalen
Vasa LittFest är en tvåspråkig litterurfestival som har arrangerats i Vasa sedan 2001. Festivalen bjuder på fördjupande diskussioner som öppnar upp viktiga te-man och tankar. I år är temat Tillstånd, det utlovas djuplodande dagar av litteratur!

Ett omfattande program, till exempel

Lördagen 16.11
13.45–14.45 | Huvudbiblioteket, Dramasalen

Paneldiskussion: Kvinnliga förebilder – kvinnor i ledande roller

Karin Erlandsson, Ellen Strömberg, Rosanna Fellman och Anna Bertills diskuterar kvinnornas roll i litteraturen och deras betydelse som förebilder. Den här paneldiskussionen bjuder på inspirerande synvinklar och djupa reflektioner.

RITZ

16.11.24
KLO 14 JA 19
AUTIOTALO
Musikaali Dingo-huumasta
www.ritz.fi

RUSK

19-23.11.24
Kamarimusiikkia Pietarisaassa

Kaipuun kauneus
Kansainvälistä luovuutta
vuoden pimeimpään aikaan
ruskfestival.fi

TIKANOJA:

ÅRETS KONSTHÄNDELSE I VASA

Eero Järnefelts konsuttställning öppnar
23.11.2024

RITZ

16.11.24
KLO 14 JA 19
AUTIOTALO
Musikaali Dingo-huumasta
www.ritz.fi

RITZ

30.11.24
KLO 14 JA 19
Paratiisi -
BADDING-musikalen
www.ritz.fi

VETENSKAPENS NATT

9 januari 2025 i Helsingfors
Science Night är vetenskapens eget stadsevenemang i Helsingfors. Evenemanget, som arrangeras årligen i januari, kommer att firas nästa gång torsdagen den 9 januari 2025. En brokig

grupp av programarrangörer garanterar att du under kvällen och natten kommer att kunna njuta av såväl engagerande föreläsningar som insikter genom att göra det själv. Inträde till alla Science Night-evenemang är gratis!

På sommaren har vi Konstens i Vasa. När får vi Vetenskapens natt på vintern?

<https://www.tieteidenyoy.fi/>

MEDIESPRÅK 2025: seminarium XX

Vasa 22-23 januari 2025.
Mediespråk 2025 arrangeras av Svensk presstjänst och Centret för livslångt lärande vid Åbo Akademi i samarbete med Svenska Yle, Hufvudstadsbladet Ab, HSS Media, ÅU Media, Svenska folkskolans vänner, Stiftelsen för Åbo Akademi, Svenska kulturfonden, Harry Schaumans stiftelse och Konstsamfundet.
<https://www.mediesprak.fi/seminariet/>

KOKKOLAN SYYSKAMARI

21.-24.8.2024
<https://www.kokkolansyyskamari.com/>

KARLEBY VINTERACCORDEON

Karleby vinteraccordeo
8.-15.2.2025
<https://talviharmonikka.com/>

VASA STADSTEATER

TOSCA-operan

Premiär 12.1.2025
<https://www.vaasa.fi/koe-ja-nae/kulttuurivaasassa-ja-seudulla/vaasan-kaupunginteatteri/tosca/>

MUSIKFESTSPELEN I ILMAJOKI

"STORA OFREDEN 1713-1721"

RYSK EKONOMI

Kommer Ryssland att drabbas av hyperinflation?

En analys av Rysslands ekonomiska kris

Rysslands ekonomi står inför en av sina största utmaningar i modern tid. De ekonomiska sanktionerna som följde av invasionen av Ukraina, kombinerat med en alltmer isolerad position på den globala marknaden, har skapat en perfekt storm för den ryska rubeln. Den drastiska höjningen av styrräntan till 21%, med utsikter om ytterligare ökning, är ett tydligt tecken på att den ryska centralbanken försöker bekämpa en inflation som hotar att spirala ur kontroll.

Officiell statistik kontra verkligheten

Den ryska regeringen rapporterar en inflation på omkring 8%. Men ekonomer och experter är eniga om att denna siffra inte speglar den verkliga situationen. Den stigande efterfrågan på varor, särskilt livsmedel och andra basvaror, i kombination med störningar i försörjningskedjorna, har lett till en betydande prishöjning. Många ryssar vittnar om att priserna på mat och andra nödvändigheter har mer än fördubblats under det senaste året.

Sedelpressarna går varma

För att finansiera kriget i Ukraina och kompensera för de minskade intäkterna från olje- och gasexport, har den ryska regeringen varit tvungen att trycka stora mängder pengar. Detta har lett till en kraftig ökning av penningmängden i omlopp, vilket i sin tur driver

upp inflationen. Den fria valutahandeln har avskaffats, och rubeln har kraftigt deprecierats mot andra valutor. Även om den officiella växelkursen ligger på 100 rubel per dollar, är det i praktiken omöjligt för ryssar att köpa dollar till denna kurs.

En befolkning i panik

Den ekonomiska osäkerheten har lett till en ökad oro bland den ryska befolkningen. Många ryssar försöker skydda sina besparingar genom att köpa fysiska tillgångar, såsom bostäder och livsmedel. Fenomenet med att hamstra bovete, en basvara i den ryska kosten, har blivit allt vanligare.

Risken för hyperinflation

Risken för hyperinflation i Ryssland är hög. Historiskt sett har länder som drabbats av liknande ekonomiska kriser ofta upplevt hyperinflation. Hyperinflation är en extremt hög inflationstakt, som kan leda till en total kollaps av ett lands ekonomi. För att undvika hyperinflation måste den ryska regeringen vidta drastiska åtgärder för att stabilisera ekonomin och återfå förtroendet hos investerare och befolkning.

Hyperinflation kan uppstå väldigt snabbt, i ett skede då befolkningen drabbas av någonting som kunde kallas masspsykos och alla samtidigt rusar till butikerna för att bli av med sina nästan värdelösa sedlar.

Något nytt är detta inte i Ryssland. I början

av 90-talet hade Ryssland en period med över 1000% inflation. På en kort tid förlorade rubeln över 90 % av sitt värde.

Den höga inflationen, den minskade tillgången på utländsk valuta och den ökade osäkerheten utgör ett stort hot mot levnadsstandarden för den ryska befolkningen. Om inte den ryska regeringen lyckas vända utvecklingen riskerar landet att hamna i en djup ekonomisk kris med långvariga konsekvenser. Den värsta möjliga konsekvensen är hyperinflation.

Konsekvenser av en möjlig hyperinflation för den ryska befolkningen

Hyperinflation, en extremt hög inflationstakt, skulle få förödande konsekvenser för den ryska befolkningen. Här är några av de mest sannolika utfallen:

Kraftigt minskad köpkraft: Pengar förlorar snabbt sitt värde, vilket innebär att löner och besparingar blir värdelösa. Panikartat köpande accelererar, människor köper allt de kan så länge man får något för rublarna och till slut är alla hylor tomma. Människor kommer inte längre att kunna köpa de varor och tjänster de behöver för att överleva.

- Social oro och instabilitet: Ekonomisk kris leder ofta till social oro och politisk instabilitet. Missnöje med regeringen kan öka, vilket kan leda till protester och demonstrationer.

- Svält och undernäring: Höga matpriser gör det svårt för människor att få tillräckligt med mat. Detta kan leda till svält och undernäring, särskilt bland barn och äldre.

- Förlust av livs-

långa besparingar: Pensioner, sparkonton och andra besparingar kommer att uttraderas. Många människor kommer att förlora allt de har arbetat för under hela sitt liv.

- Flykt från landet: Många kommer att försöka lämna landet för att hitta bättre levnadsvillkor. Detta kan leda till en massflykt och skapa ytterligare problem för grannländerna.

- Sönderfall av samhället: Hyperinflation kan leda till ett sammanbrott av samhället, med ökad kriminalitet och våld.

- Förlust av förtroende för det ekonomiska systemet: Människor kommer att förlora förtroendet för det ekonomiska systemet och den ryska rubeln. Detta kan leda till en ökad användning av alternativa valutor eller byteshandel.

SAMHÄLLE

Klicka dig till förändring? Om clicktivism och slacktivism

Vad är clicktivism och slacktivism?

Har du någonsin delat en upprörande nyhetsartikel på sociala medier, signerat en online-petition eller deltagit i en digital protest? Om så är fallet, har du kanske omedvetet tagit del i fenomenen clicktivism och slacktivism.

Dessa termer, som myntades av forskarna Evgeny Morozov och Alice Marwick 2017, beskriver en form av aktivism som utförs online. Det handlar om att visa sitt stöd för en sak genom att klicka på en knapp, dela en bild eller skriva en kommentar. Det är enkelt, snabbt och kräver minimalt engagemang.

Clicktivism fokuserar

på de enskilda klick som utgör grunden för digital aktivism, som att signera en petition eller dela en länk.

Slacktivism är ett mer övergripande begrepp som syftar på den uppfattning att digital aktivism ofta är ytlig och inte leder till verklig förändring.

Varför är det problematiskt?

Även om det kan kännas bra att göra något, oavsett hur litet, för en sak man bryr sig om, så finns det kritik mot clicktivism och slacktivism. Kritiker menar att:

Det ersätter inte verklig handling: Att klicka på en knapp eller dela en bild är inte detsamma som att delta i en demonstration, donera

pengar eller engagera sig i politiska processer. Det kan skapa en illusion av förändring: Det kan ge en falsk känsla av att man har gjort något för att förändra världen, även om ens handlingar inte har någon större påverkan.

Det kan underminera mer djupgående engagemang: Genom att göra det så enkelt att vara "aktivist" kan clicktivism göra det mindre troligt att människor engagerar sig i mer krävande former av aktivism.

Det kan manipuleras: Stora mängder klick och likes kan användas för att påverka beslutsprocesser och skapa en falsk bild av allmän opinion.

Deliberation och demokrati

Ett annat problem med clicktivism är att det kan undergräva den demokratiska processen. En sund demokrati kräver en välgrundad och nyanserad debatt om viktiga frågor. När vi förlitar oss på enkla "gilla"-knappar och snabba reaktioner på sociala medier, riskerar vi att förlora förmågan att föra djupare samtal och att ta till oss olika perspektiv.

Så vad kan vi göra?

Det är viktigt att komma ihåg att digital aktivism inte är helt värdelös. Den kan vara ett sätt att öka medvetenheten om viktiga frågor och mobilisera människor. Men för att skapa verklig förändring krävs det mer än bara några klick.

För att bidra till en mer

meningsfull och demokratisk debatt kan vi:

Engagera oss i lokala frågor: Delta i lokala möten, skriva till våra politiker och engagera oss i frivilligarbete. Stötta organisationer som arbetar för förändring: Donera pengar, bli medlem eller sprida information om deras arbete.

Fördjupa våra kunskaper: Läs om de frågor som är viktiga för dig och försök förstå olika perspektiv.

Ha kritiska samtal med andra: Diskutera viktiga frågor med vänner, familj och kollegor. Genom att kombinera digital aktivism med mer traditionella former av engagemang kan vi skapa en mer hållbar och rättvis värld.

SAMHÄLLET

Diskussion om Finland och World Happiness Report

Andrew och Ursula är två fiktiva personer som har en ganska intressant diskussion om lycka i vårt land och annorstädes. Diskussionen skapas av NotebookLM, och du kan också lyssna på den.

Andrew: Hej allihopa, välkomna tillbaka. Idag dyker vi in i det fascinerande ämnet lycka. Finland verkar alltid ligga i topp i dessa lyckorankningar, eller hur? Jag provade nyligen en av dessa meditationsappar, och jag svär att det stressade mig mer än något annat! Det fick mig att tänka: Vad är lycka egentligen?

Ursula: En stor fråga.

Andrew: Precis. Idag ska vi utforska World Happiness Report, några insiktsfulla artiklar från Finland självt och till och med en föreläsning av en professor. Vi försöker förstå varför Finland ligger så högt och vad vi alla kan lära oss av det.

Ursula: Låter spännande!

Andrew: Finland är det lyckligaste landet, men de har också en hög användning av antidepressiva läkemedel och psykiska problem bland ungdomar. Det går inte riktigt ihop, eller hur?

Ursula: Det är komplicerat, eller hur? Lycka handlar inte bara om att känna sig glad hela tiden. Det handlar mer om en känsla av tillfredsställelse med ditt liv.

Andrew: Precis. Hur mäter vi långsiktig lycka? World Happiness Report och professor Lonquest lyfter fram en nyckelfaktor: socialt kapital.

Ursula: Åh, ja. Socialt kapital är som en grund för tillit. När du litar på dina grannar och ditt samhälle skapar det en känsla

av trygghet.

Andrew: Precis, och Finland är bra på det. Det påminner mig om min lilla stad, där alla kände varandra. Den känslan av samhörighet är definitivt en del av Finlands hemliga säs. Och så har vi hälsan, som är en stor faktor för lycka.

Ursula: Absolut. Fysisk och psykisk hälsa är nära sammankopplade.

Andrew: World Happiness Report säger till och med att lycka kan minska risken för demens! Lyckliga människor är mer aktiva, har starkare sociala band och hanterar stress bättre. Allt är bra för hjärnan.

Andrew: Hur är det med pengar? Är det sant att lycka inte kan köpas för pengar?

Ursula: Det är inte så enkelt. Ekonomisk trygghet är viktigt. Ingen vill stressa över räkningar. Men professor Lonquest påpekade att efter en viss inkomstnivå, runt 10 000 dollar per år, planar ökningen av lycka ut.

Andrew: Så när dina grundläggande behov är uppfyllda är mer pengar inte nödvändigtvis lika med mer lycka.

Ursula: Inte nödvändigtvis.

Andrew: Det är lite befriande. Vi får alltid höra att vi behöver mer och mer.

Ursula: Det är ett ständigt budskap.

Andrew: Det kanske inte är sant. Ursula: Det är mer nyanserat än så.

Andrew: Professor Lonquest talade också om relativ rikedom. Det handlar inte bara om hur mycket du har, utan hur mycket du har jämfört med andra.

Ursula: Det är där det blir knepigt.

Andrew: När du scrollar igenom Instagram och alla verkar perfekta är det lätt att må dåligt, även om du mår bra. Ursula: Fascinating stuff.

Ursula: Det är lätt att falla i den

fällan.

Andrew: De där finska artiklarna vi läser tyder på att finländare kan vara mer reserverade när det gäller sin lycka. Det är en kulturell grej. Vad som anses vara "lyckligt" i en kultur kan vara annorlunda i en annan.

Ursula: Det gör det svårt att jämföra lycka mellan länder.

Andrew: Så det kanske inte handlar om vem som är högst upp på listan, utan om att hitta vad som fungerar för varje samhälle. Det är där begreppet Gross National Happiness (GNH) kommer in.

Ursula: GNH är ett mer holistiskt sätt att mäta välbefinnande. Den tar hänsyn till socialt stöd, miljön och psykologiska faktorer.

Andrew: Det är ett mer väl avvägt tillvägagångssätt.

Ursula: Och det stämmer väl överens med Finlands betoning på gemenskap och förtroende.

Andrew: Professor Lonquest berättade om sin barndom i ef-

terkrigstidens Finland. Fattigdomen rådde, men också en stark känsla av gemenskap och stabilitet. Han var lycklig trots bristen på materiellt välstånd.

Ursula: Det är ett kraftfullt exempel.

Andrew: Lycka är alltså en komplex blandning av faktorer: sociala kontakter, tillit, hälsa och trygghet. Det handlar inte bara om att jaga pengar eller snabba spänningar.

Ursula: Det handlar om helheten.

Andrew: Skulle andra länder kunna lära sig av Finlands modell? Kan prioritering av gemenskap, tillit och balans leda till mer lycka runt om i världen?

Ursula: Det är den stora frågan, eller hur?

Andrew: Nåväl, det var allt för idag. Fortsätt att tänka på vad som ger dig genuin lycka. Och om du är intresserad av att lära dig mer, kolla in World Happiness Report och konceptet GNH. Ursula: Fascinerande grejer.

Podcast in English:

The happiest country in the World - Finland

<https://vpress.ovh/podcasts.htm>

BOKMÄSSAN

Höstens största kulturevenemang: Helsingfors Bokmässan 24–27.10.2024

Helsingfors Bokmässan öppnar sina dörrar torsdagen den 24 oktober och bjuder besökarna på en unik möjlighet att dyka in i litteraturens, kulturens och inspirerande mötens värld. Årets tema är Framtiden, som lyfter fram litteraturens förmåga att skapa hopp och föreställa sig andra möjliga världar. Programchefen Ville Blåfield beskriver temat så här: ”Med litteraturens kraft kan vi skapa alternativa världar, utopier och dystopier. Bokmässan framhäver författarens förmåga att blicka in i framtiden och läsarens möjlighet att tro på en annorlunda morgondag.”

På scenen Senaatintori hålls en serie samtal kopplade till temat, och mässans mångsidiga program bjuder på nästan tusen samtal, intervjuer och presentationer. Upp till 1 500 talare från både Finland och utlandet deltar, och de kommer att erbjuda perspektiv på aktuella ämnen och kulturens

framtid.

En mångsidig upplevelse – samtidigt även Skivmässan, Frimärksmässan och Antikvariatmässan

Förutom litteratur erbjuder Helsingfors Bokmässan även Skivmässan för musikentusiaster samt Frimärksmässan och Antikvariatmässan för samlare och filatelister. I samarbete med Finlands Antikvariatförening ger antikvariatmässan besökarna möjligheten att hitta rariteter och samlingsföremål från olika årtionden.

Med samma biljett kan besökarna också ta del av Vin & Mat-evenemanget (18+), som förhöjer kulturupplevelsen med smakupplevelser, samt specialkostmässan På Tallriken som erbjuder variation för dem med särskilda kostbehov.

Bokmässan stärker kulturen och stöder läsutresset

Sedan starten 2001 har Helsingfors Bokmässan etablerat sig som ett av Finlands mest betydande kulturevenemang. Mässan stödjer läsutresset, litteraturens värde och bokförsäljningen och erbjuder ett viktigt forum för samtal om yttrandefrihet, jämlikhet och mänskliga rättigheter. Varje år lockar mässan tiotusentals besökare, och i år väntas ett rekordbesökstal på upp till 100 000 personer.

Helsingfors Bokmässan arrangeras på Mässcentret i samarbete med Finlands Förlagsförening och Finlands Bokhandlarförbund.

En av svenska Österbottens mest kända författare, K-G Olin. Hans nästa bok kommer att ha rubriken "Mera brännvin"

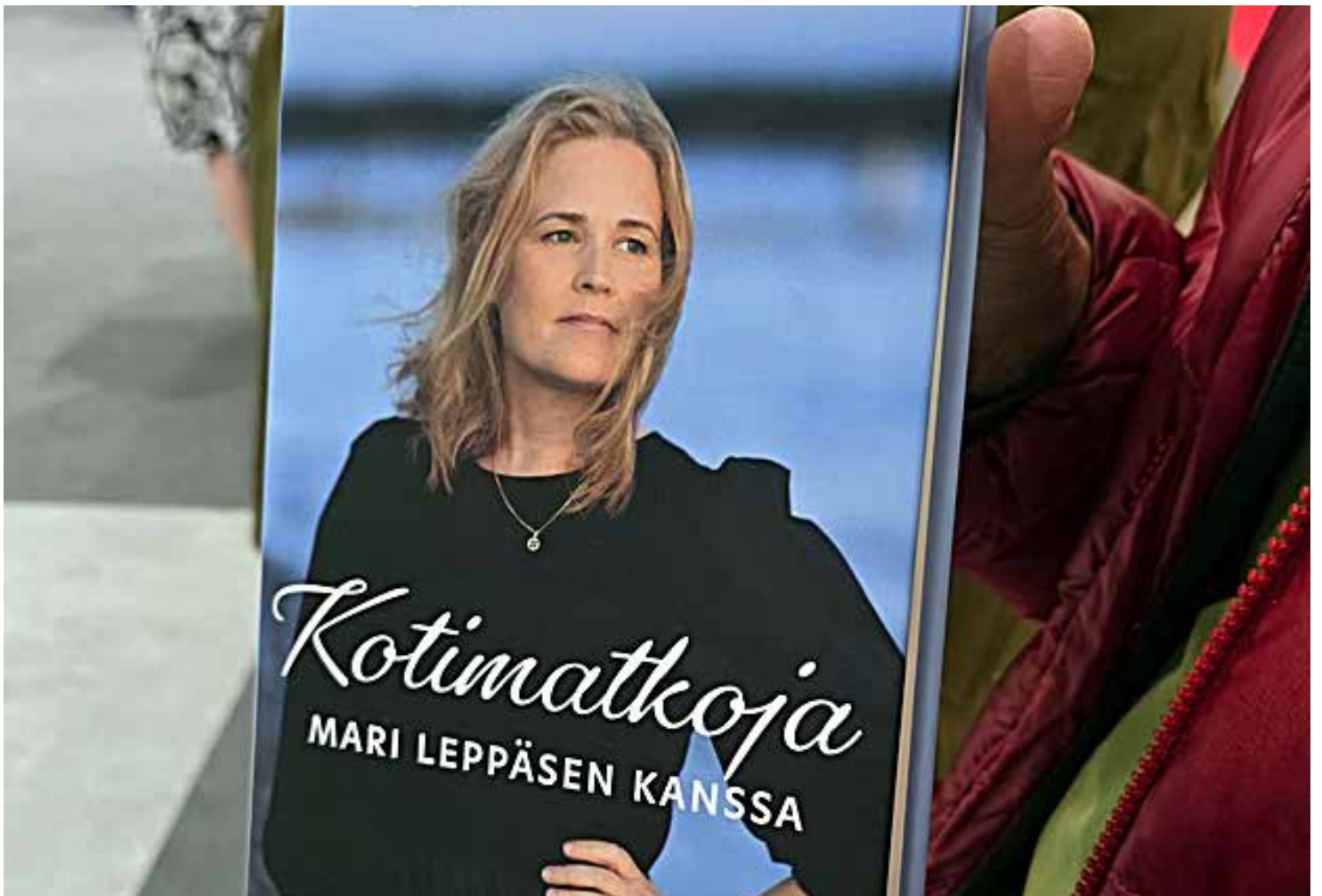
Finlands nyaste bokförlag heter "Libraria" och finns i Hangö. Under sitt första verksamhetsår har förlaget publicerat 20 böcker, och bokproduktionen fortsätter. Modigt och framgångsrikt! Nedan finns en av förlagets böcker med spökhistorier från Österbotten.

Biskop Mari Leppänen och hennes nya bok

HEDERSRELATERAT VÅLD

Paneldiskussion

Intervju om hedersrelaterat våld (på finska)

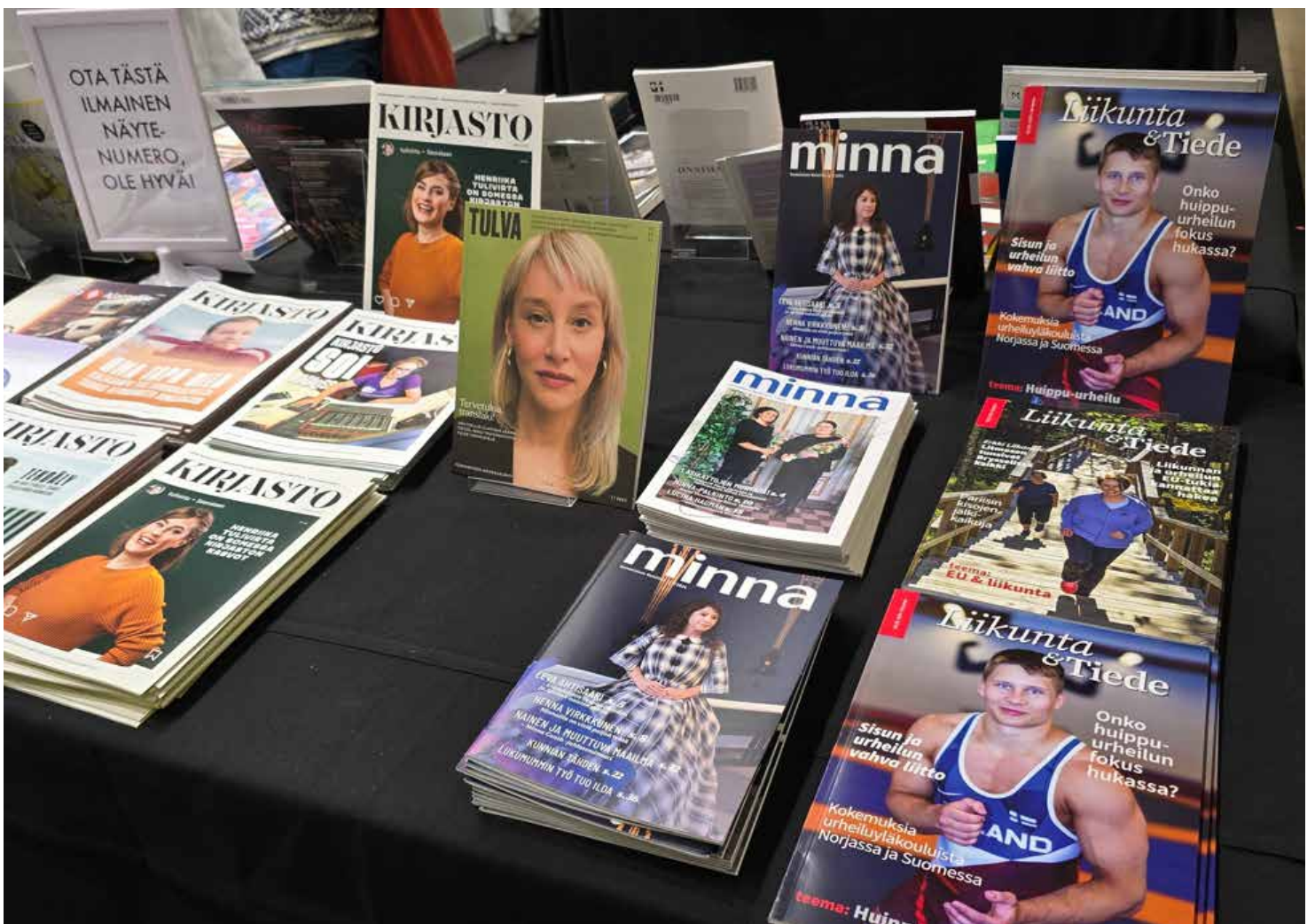
Under bokmässan hölls en viktig paneldiskussion, eller närmare bestämt en intervju där Mimmi Koukkala berättade om sitt hjälparbete i Afrika. Intervjun handlade mycket om hedersrelaterat våld.

Video från paneldiskussionen hittas här:

<https://drive.google.com/file/d/1UliIAPLZexnAHN27mpHddeqF8znlye3I/view>

KONSTHISTORIA

En utmaning i konsthistorien: Jacopo Bassani (1515-1592). Hans målningar kan nu ses på Konstmuseet Si-nebrychoff i Helsingfors fram till den 12 januari, 2025

Jacopo Bassani, en venetiansk konstnär från 1500-talet, är fortfarande en något gåtfull figur i konsthistoriens annaler. Trots hans samtida hyllning och kvaliteten på hans arbete har hans namn överskuggats av de mer framträdande figurerna i den venetianska renässansen. Även om det finns begränsad information om hans liv och karriär, ger hans bevarade målningar en inblick i hans konstnärliga stil och bidrag till den venetianska skolan.

Samtida med Tizian och Tintoretto

Bassani var verksam i Venedig under samma period som Tizian och Tintoretto, två giganter

inom den venetianska renässansen. Denna närhet till sådana inflytelserika konstnärer skulle utan tvekan ha format hans konstnärliga utveckling. Bassani lyckades dock skapa sin egen nisch, som kännetecknas av sin unika inställning till färg och komposition.

Fokus på religiösa målningar

En stor del av Bassanis kända verk består av religiösa målningar, en populär genre under renässansen. Hans skildringar av bibliska scener har ofta en lugn och kontemplativ atmosfär, som uppnås genom hans noggranna användning av ljus och skugga. Bassanis färgpalett, som känne-

tecknas av rika toner av guld, rött och blått, ger en känsla av överflöd och storslagenhet till hans kompositioner.

Anmärkningsvärda verk Även om Bassanis oeuvre är relativt litet jämfört med hans mer kända samtida har flera av hans målningar överlevt och fortsätter att beundras. Bland hans mest anmärkningsvärda verk är:

”The Adoration of the Magi”: Den här målningen visar Bassanis förmåga att skapa en dynamisk och trång scen samtidigt som han behåller en känsla av ordning och harmoni.

”Den helige Sebastians martyrskap”: Detta dramatiska verk har en

kraftfull skildring av helgonets lidande, med en stark betoning på scenens fysiska karaktär.

Utmaningen med attributering

En av svårigheterna med att studera Bassanis arbete är frågan om attributering. På grund av hans relativt lilla produktion och bristen på definitiv doku-

mentation kan det vara utmanande att definitivt tilldela vissa målningar till hans hand. Detta har lett till en viss debatt bland konsthistoriker om äktheten hos vissa verk som tillskrivs Bassani.

En försummad mästare

Trots de utmaningar som är förknippade med att studera Jacopo Bassani förtjänar hans arbete att bli mer känt och uppskattat.

Hans unika konstnärliga stil och bidrag till den venetianska renässansen gör honom till en värdefull figur i konsthistorien. I takt med att mer forskning bedrivs och nya upptäckter görs hoppas man att Bassanis plats i den venetianska konstens kanon ska bli allt mer etablerad.

*Jacopo Bassani (1515-1592):
Portrait of a Man in Armour and a Girl, 1578*

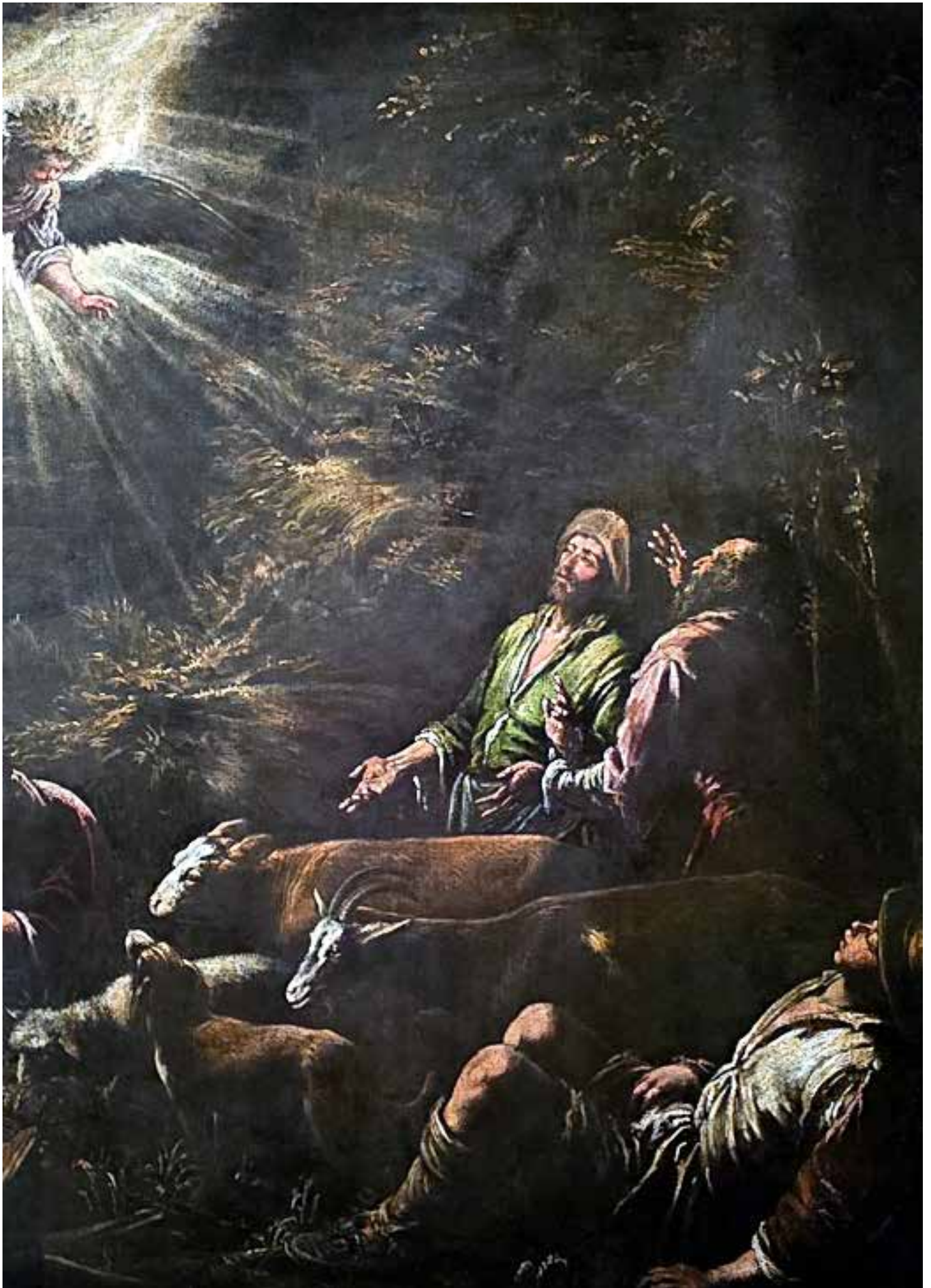

*Jacopo Bassani (1515-1592):
Virgin and Child with John the Baptist and Saint Anthony the Abbot*

*Jacopo Bassani (1515-1592):
Annunciation to the Shepherds, 1575*

KLIMATFÖRÄNDRINGEN

Den skrämmande verkligheten med klimatförändringar 2024

2024 har varit ett år av extrema klimatförhållanden, vilket belyser den skrämmande verkligheten med klimatförändringar. I denna uppsats kommer vi att utforska de viktigaste resultaten från tre rapporter som publicerats av Copernicus Climate Change Service (C3S), som målar upp en dystert bild av en uppvärmd planet och dess förödande konsekvenser.

Den första rapporten, som undersöker september 2024, visar att det var den näst varmaste september som uppmätts globalt och för Europa. Denna oroväckande trend är särskilt oroande eftersom det är den 14:e månaden i rad som den globala temperaturen har överstigit 1,5 °C över förindustriella nivåer. Dessa stigande temperaturer är inte bara statistik – de kan över sättas till verkliga konsekvenser, vilket framgår av de extrema regn som drabbade delar av Europa i september.

Den andra rapporten fokuserar på sommaren 2024 och beskriver den aldrig tidigare skådade värmestress som upplevts i sydöstra Europa.

Denna region bevitnade rekordvärme, vilket ytterligare förstärkte det brådskande behovet av att ta itu med klimatförändringarna. Rapporten belyser också skillnaderna i nederbörd i Europa, med nederbörd under genomsnittet i de flesta områden och över genomsnittet i vissa nordliga regioner. Dessa förändringar i nederbördsmönstren kan leda till torka i vissa områden och översvämningar i andra, vilket orsakar betydande störningar i jordbruket och ekosystemen.

Slutligen bekräftar den tredje rapporten att augusti 2024 var den varmaste augusti som någonsin uppmätts globalt. Detta resultat ligger i linje med den bredare trenden med stigande globala temperaturer, där augusti är den 13:e månaden av de senaste 14 där temperaturen överstiger 1,5 °C över förindustriella nivåer. Rapporten belyser också den oroväckande ökningen av den genomsnittliga yttemperaturen i havet, som kan ha en djupgående inverkan på de marina ekosystemen och vädermönstren.

Podcast in English:
The Terrifying Reality of Climate Change
<https://vpress.ovh/podcasts.htm>

Resultaten från dessa C3S-rapporter är en skarp påminnelse om den accelererande takten i klimatförändringarna. År 2024 har bevitnat rekordhöga temperaturer, extrema väderhändelser och störningar i hydrologiska mönster. Detta är inte isolerade händelser. De representerar en konsekvent trend som kräver omedelbara åtgärder.

Kvantifiering av klimatförändringar och deras effekter

Specifik statistik och

data från C3S-rapporterna Copernicus klimatförändringstjänsts (C3S) rapporter ger en mängd data för att kvantifiera klimatförändringarnas omfattning. Några av de viktigaste resultaten:

Global temperaturökning: Rapporterna visar konsekvent att de globala temperaturerna stiger i en alarmerande takt. Under 2024 översteg flera månader 1,5 °C över förindustriella nivåer, en kritisk tröskel som identifierats i Parisavtalet.

Extrema värmehändelser: Sommaren 2024 bevittnade rekordstora värmeböljor i sydöstra Europa, med temperaturer som steg till aldrig tidigare skådade nivåer. Dessa värmeböljor fick allvarliga konsekvenser för människors hälsa och jordbruket.

Nederbördsavvikelser: Rapporterna visar på betydande skillnader i nederbördsmönstren i Europa. Vissa regioner drabbades av nederbörd under genomsnittet, vilket ledde till torka, medan andra drabbades av kraftig nederbörd, vilket ledde till översvämningar.

Ökning av havsytans temperatur: Den genomsnittliga havsytetemperaturen har stigit stadigt, vilket bidrar till varmare havstemperaturer och påverkar de marina ekosystemen.

Klimatförändringarnas effekter i den verkliga världen

Effekterna av klimatförändringen är uppenbara i olika delar av världen. Här är några exempel:

Värmeböljor: Extrema värmeböljor har blivit vanligare och intensivare, vilket leder till värmerelaterade sjukdomar och dödsfall. Under 2024 upplevde många regioner rekordhöga temperaturer, vilket utsatte utsatta befolkningsgrupper för risker.

Torka: Långvarig torka har påverkat jordbruksproduktionen, vattenresurserna och ekosystemen. I vissa områden har bristen på nederbörd lett till vattenbrist och skogsbränder.

Översvämningar: Kraftiga regn har orsakat omfattande översvämningar, skadat infrastruktur, fördrivit samhällen och orsakat ekonomiska förluster. Klimatförändringarna gör att dessa händelser blir allt vanligare och mer intensiva.

Skogsbränder: Stigande temperaturer och torrare förhållanden har bidragit till en ökning av skogsbränder som förstör skogar, hem och livsmiljöer för vilda djur. Röken från skogsbränder kan också utgöra betydande hälsorisker.

Stigande havsnivåer: Smältningen av glaciärer och inlandsisar gör att havsnivån stiger, vilket hotar kustsamhällen och ekosystem. Detta fenomen förvärras av termisk expansion av havsvatten när det värms upp.

Detta är bara några exempel på de verkliga effekterna av klimatförändringarna. Konsekvenserna är långtgående och påverkar alla aspekter av människors liv och miljön.

MUSEUM

Lenin-museet i Tammerfors stänger för gott i november

Ett kapitel i finländsk historia avslutas

Leninmuseet i Tammerfors, en av Finlands mest omtalade turistattraktioner, kommer att stänga sina dörrar för alltid i november. Beslutet har fattats av museets styrelse efter flera års ekonomiska svårigheter.

Museet, som invigdes 1946, har varit en kontroversiell plats genom åren. Det har både hyllats som en viktig del av Finlands historia och kritiserats för att glorifiera en diktator. Museet har visat upp föremål från Lenins liv

och verksamhet, och har varit en populär destination för både finländska och utländska besökare.

"Ett svårt beslut"

"Det här är ett mycket svårt beslut att fatta". "Men efter noggranna överväganden har vi kommit fram till att det inte längre är hållbart att driva museet."

Museet har under de senaste åren haft svårt att attrahera besökare, besökarna från Ryssland har försvunnit helt och hållet och intäkterna har minskat kraftigt. Dessutom

har det också annars blivit allt svårare att hitta finansiering för att upprätthålla museet.

Vad händer med samlingarna?

Vad som ska hända med museets samlingar är ännu inte bestämt. Det finns diskussioner om att donera föremålen till andra museer eller arkiv.

En kontroversiell historia
Leninmuseet har alltid varit en kontroversiell plats. Å ena sidan har museet spelat en viktig roll för att dokumentera Finlands

historia och förhållandet mellan Finland och Sovjetunionen. Å andra sidan har museet kritiserats för att glorifiera en diktator som var ansvarig för miljontals människors död.

Stängningen av Leninmuseet kommer utan tvekan att väcka starka reaktioner. För många kommer det att vara ett tecken på att en epok har gått i graven. För andra kommer det att vara en lättnad.

Det lönar sig att vara lycklig och må bra – risken för demens minskar

I takt med att våra livslängder ökar och befolkningen åldras står vi inför en obestridlig utmaning: hur vi kan minska bördan av neurodegenerativa sjukdomar, såsom demens. Demens, där Alzheimers sjukdom är den vanligaste formen, har ökat stadigt under de senaste årtiondena. Enligt uppskattningar kommer så många som 139 miljoner människor världen över att leva med demens år 2050. Oroväckande nog diagnostiseras över 10 miljoner nya fall varje år – det motsvarar ett nytt fall var tredje sekund.

Men ny forskning erbjuder hopp och en fräsch synvinkel: välbefinnande kan vara nyckeln till att förebygga demens eller åtminstone minska risken för det. Även om de flesta folkhälsostراتيجier fokuserar på biomedicinska insatser, visar ny bevisning att främjandet av psykiskt välbefinnande och positiva känslor kan fungera som ett effektivt verktyg för att bekämpa demens. Ett årtionde av forskning kopplar välbefinnande till hjärnhälsa

Forskare vid Well-being and Emotion across the Lifespan Lab (WELLab) vid Washington University

i St. Louis har publicerat en betydande studie som lyfter fram det starka sambandet mellan välbefinnande och minskad risk för demens. Mer än ett decennium av interdisciplinär forskning pekar övertygande på välbefinnandets skyddande effekter på hjärnan. Forskningen bygger på data som samlats in från äldre vuxna i Chicago och Illinois sedan 1997. Deltagarna genomförde årliga kognitiva bedömningar och självskattningar av sina känslor och sitt allmänna välbefinnande. Forskarna fann att individer som konsekvent rapporterade höga nivåer av välbefinnande var mindre benägna att drabbas av minnes- och tänkandestörningar, även om de hade biomarkörer för Alzheimers sjukdom. Även om de exakta mekanismerna bakom detta samband ännu inte är fullständigt förstådda, tyder resultaten starkt på att bibehållet välbefinnande under livets gång kan bidra till att försena eller till och med förhindra uppkomsten av demens.

Välbefinnande – ett skydd mot demens? Studien väcker en bredare fråga: varför är välbefinnande kopplat till hjärnhälsa? Dr. Emily Willroth, ledare för WELLab, föreslår

att det kan finnas flera förklaringar till detta samband.

"Personer som rapporterar högre välbefinnande är mer benägna att engagera sig i aktiviteter som vi vet är viktiga för hjärnhälsan, såsom regelbunden fysisk aktivitet, social interaktion och mental stimulans", säger Willroth. Dessa aktiviteter har länge varit kopplade till att minska kognitiv nedsättning, men studien går ett steg längre genom att antyda att välbefinnande också kan fungera som en buffert mot de skadliga effekterna av stress, en känd riskfaktor för demens.

Dr. Kyrsten Costlow Hill, en av medförfattarna till studien, förklarar att stress kan skada de system i hjärnan som ansvarar för att upprätthålla kognitiva funktioner. Högt välbefinnande kan å andra sidan bidra till att stärka individens motståndskraft och skydda hjärnan mot skador.

Vad betyder välbefinnande för dem som redan har demens?

Även om välbefinnande nu ses som en potentiell förebyggande faktor, spelar det också en central roll i att förbättra livet för de som redan lever med demens. WELLab understryker att interventioner som främjar

välbefinnande kan öka autonomi, kompetens och känsla av tillhörighet även när demens fort-skrider. Enkla aktiviteter som fysisk aktivitet, utomhusvistelse och socialt umgänge har visat sig vara mycket fördelaktiga för demensdrabbade. Dessa aktiviteter förbättrar inte bara humöret och kognitionen, utan de ökar även livskvaliteten. Dessutom har terapier som inbegriper reminiscens – där människor uppmuntras att reflektera över sina livserfarenheter – visat sig främja känslomässig stabilitet och förbättra det totala välbefinnandet. Att åldras hemma, istället för att flytta till en institution, har visat sig vara särskilt effektivt för att öka välbefinnandet hos äldre, inklusive dem som lever med demens. Genom att använda enkla anpassningar i hemmet, hjälpmedel och bevara sociala kontakter kan individer uppleva större tillfredsställelse med sina liv. Specialiserade miljöer, såsom demensbyar, som erbjuder en trygg men familjär miljö, har också blivit en modell som bevarar människors värdighet och livskvalitet.

Vägen framåt: Agera nu när vi vet

Även om resultaten är lovande, betonar Dr.

Willroth att det inte finns någon "mirakelkur" mot demens. Men bevisen pekar tydligt på att vi kan vidta åtgärder nu för att minska risken för denna förödande sjukdom. Folkhälsosatsningar bör prioritera välbefinnande som en nyckelfaktor för att förebygga demens. I en åldrande befolkning kommer behovet av strategier som inte bara behandlar utan också förebygger neurodegenerativa

sjukdomar att öka.

Att inkludera välbefinnande i våra dagliga rutiner är inte bara en fråga om att leva lyckligare liv; det kan också vara nyckeln till att bevara kognitiv funktion långt in i ålderdomen. Fysisk aktivitet, socialt umgänge, mindfulness och positiva känslor är alla tillgängliga och effektiva sätt att förbättra både vår mentala och vår hjärnhälsa. Som forskningen visar

ger investeringar i välbefinnande långsiktiga fördelar långt bortom ren lycka – det kan vara nyckeln till att minska antalet demensfall i framtiden. Även om vi inte helt kan eliminera risken för neurodegenerativa sjukdomar, kan steg mot att främja mental och emotionell hälsa minska demensrisken för miljontals människor.

I en värld där demens är en av våra mest angelägna

folkhälsoutmaningar måste vi agera nu. Att prioritera välbefinnande, både i det personliga livet och i folkhälsopolitiken, kan leda till ett friskare åldrande och i slutändan en minskad börda av demens för individer, familjer och samhället i stort. Att försumma välbefinnande är ett alltför högt pris att betala – för både vårt sinne och vår framtid.

HÖSTGLÖD - HOSTENS FÄRGER

Höstens och höstglödens magi: Naturens färgpalett på hösten

Hösten kommer och naturens färger blir mjukare och djupare. Bladen, som lyste gröna på sommaren, klär sig nu i brokiga kläder. Rött, orange och gult blandas för att skapa en oförglömlig färgpalett i landskapet. Detta fenomen kallar vi höst, och det är en av de vackraste vyerna i den finska naturen.

Det är naturligt att detta fyrverkeri av färger har inspirerat många finländska konstnärer. Här är några höstmålningar ur Finlands konstvärld.

Varför blir löven färgglada på hösten? Svaret ligger i färgämnen som finns i bladen. På sommaren är bladen gröna tack vare klorofyll, som hjälper växten att fotosyntetisera. På hösten, när dagarna blir kortare och temperaturen sjunker, minskar träden klorofyllproduktionen. I det här fallet uppträder andra färgämnen, såsom gul xantofyll och orange karoten. Dessutom producerar vissa träd rött antocyanin, som skyddar trädet från kylan.

Hösten är mycket mer än bara en vacker syn. Det påverkar natur och människor på många sätt. Fåglar flyttar till varmare länder, djur lagrar mat för vintern och människor går ut för att njuta av höstfärgernas briljans. Hösten är också en viktig del av många kulturer runt om i världen.

Ruska har verkligen inspirerat poeter, konstnärer och musiker genom tiderna. Dess skönhet har väckt starka känslor hos människor och gett upphov till många vackra verk. Hösten är som naturens eget konstverk som ständigt förändras.

Finland är en av de bästa platserna för att beundra hösten. Skogarna är klädda i färgglada dräkter, sjöarna speglar höstens färger och luften är fylld av fräscha dofter. Hösten börjar vanligtvis i norr och fortsätter söderut. De bästa höstmånaderna är september och oktober.

Hur kan du njuta av höstfärgen?

Vandra: Skogen är den bästa platsen för att uppleva höstens alla

Victor Westerholm
4.1.1860, Turku
19.11.1919, Turku
Oktoberdag på Åland, 1885
Lokakuun päivä Ahvenanmaalla, 1885

nyanser.

Besök sjön: Vattenmotiv gör hösten ännu vackrare.

Beundra hösten hemifrån: Om du inte kan ta dig in i skogen kan du också njuta av fallet från fönstret eller balkongen.

Ta bilder: Fånga minnen av vackra höstdagar.

Hösten är ett naturens mirakel som glädjer år efter år. Det är en påminnelse om hur vacker och mångsidig vår värld är. Så låt oss njuta av denna unika tid och låta höstens färga vår höst.

Akseli Gallen-Kallela
26.4.1865, Björneborg
7.3.1931, Stockholm
Höstlandskap, 1911
Syysmaisema, 1911
Autumn Landscape, 1911

Magnus Enckell
9.11.1870, Hamina
27.11.1925, Tukholma
Maisema, jossa nainen, 1894 - 1895

Fanny Churberg 12.12.1845, Vaasa - 10.5.1892, Helsinki
Höstlandskap, 1878
Syysmaisema, 1878
Autumn Landscape, 1878

Torsten Wasastjerna
17.12.1863, Helsinki - 1.7.1924, Helsinki
Varisevia lehtiä (Varisevien lehtien tanssi), 1897

OMGIVNING OCH HÄLSA

Vägglöss - äckliga men ofarliga. Allt vad du vill veta om vägglöss

Väggglöss kan vara ett av de mest fruktade skadedjuret i hushållet och framkallar ofta känslor av äckel och ångest. Även om vägglöss verkligen är oönskade gäster, anses de i allmänhet vara ofarliga när det gäller att sprida sjukdomar.

I den här artikeln kommer vi att berätta allt du behöver veta om vägglöss, inklusive deras historia, utseende, hur de infekterar bostadsutrymmen, förebyggande strategier och behandlingssalternativ.

Vad är vägglöss?

Historia
Forntida skadedjur: Väggglöss (*Cimex lectularius*) har varit en del av mänsklighetens historia i tusentals år. De har till och med hittats i egyptiska mumier. I London på 1930-talet hade ungefär vart tredje hem vägglöss, men efter kriget minskade förekomsten drastiskt men ökade gradvis igen.

De har levt med människor så länge att vägglösspopulationer har lärt sig att överleva i mänskliga miljöer. De är mycket skickliga på att gömma sig under dagen när det är ljus. Det finns knappast en golvlister, bakom vilken det inte skulle finnas

ett mellanrum som är tillräckligt stort för vägglöss att gömma sig. Detta är en vanlig insektsmedel. DDT är så svåra att hantera. Men denna defekt, men det förbjöds för snart 50 år sedan och en person sover i sovrummet - o la la - nu är det dags för en måltid!.

Väggglöss kan överleva nästan ett år utan mat. Så det faktum att hemmet inte har använts på länge garanterar inte att det inte kan finnas några vägglöss där.

Nedgång och återhämtning: Efter en betydande minskning av användningen av bekämpningsmedel i mitten av 1900-talet har vägglöss gjort en betydande comeback de senaste åren, till stor del på grund

av ökat internationellt re-sistens mot vanliga insektsmedel. DDT var mycket effektivt mot denna defekt, men det förbjöds för snart 50 år sedan av miljöskäl.

I år har det rapporterats i nyheterna att vägglössen sprider sig dåligt i många stora städer i Finland. Detta torde gälla även i Vasas om det inte finns någon exakt statistik.

När folk pratar visar det sig att nästan alla känner någon i vars lägenhet parasiten hittades.

Utseende

Fysiska egenskaper: Vuxna vägglöss är små, platta och ovala, cirka 4-5 mm

långa. De är rödbruna till färgen och blir mer och mörkare efter utfodring. I storlek och utseende är de mycket lika äppelkärnor.

Nymfer och ägg: Unga vägglöss eller nymfer är mindre och ljusare i färgen, medan äggen är små, vita och ungefär lika stora som ett nålhuvud.

Hur får man vägglöss i sin lägenhet?

Vanliga källor: Vägglöss kommer in i hemmen främst via begagnade möbler, bagage eller kläder. De kan få skjuts från förorenade platser som hotell, kollektivtrafik eller delade bostadsutrymmen.

Sociala miljöer: De kan också spridas på platser där människor samlas, vilket gör dem till ett problem i sovsalar, teatrar och andra gemensamma utrymmen.

Så undviker du vägglöss

Inspektion: Kontrollera ditt bostadsutrymme regelbundet, särskilt runt madrasser, sängramar och möbler. Leta efter tecken på vägglöss, t.ex. mörka fläckar (avföring) eller hudavfall.

Förebyggande åtgärder:

Använd presenningar för madrasser och resärmadrasser.

Undvik att placera bagage i sängar eller stoppade möbler på hotell.

Tvätta och torka kläder på hög värme efter resan.

Överför vägglöss sjukdomar?

Generellt ofarliga: Även om vägglöss kan orsaka klåda och obehag på grund

av sina bett, är de inte kända för att överföra sjukdomar till människor. Klösbett kan dock leda till sekundära infektioner, vilket man bör ha i åtanke.

Hur man behandlar vägglöss

Identifikation
Bekräfta infektionen: Om du misstänker vägglöss, ta ett prov för identifiering eller leta efter andra tecken som bett, avföring eller blodfläckar.

Behandlingsalternativ
Professionell förstörelse: Att anlita en skadedjursbekämpare är ofta det mest effektiva sättet att eliminera ett angrepp av vägglöss. De har tillgång till specialiserade behandlingar och insekticider.

Gör det själv: Metoder:
Tvätt: Tvätta alla sängkläder, kläder och tyger i varmt vatten och torka dem på hög värme.

Dammsugning: Dammsug regelbundet områden där vägglöss kan gömma sig, inklusive mattor, springor och möbler. Kassera vakuumpåsen omedelbart.

Ångrengöring: Använd ångtvätt för att behandla förorenade områden eftersom värme kan döda vägglöss i alla skeden av livet.
Kontinuerligt förebyggande arbete
Övervaka: Efter behandlingen, fortsätt att kontrollera ditt hem regelbundet för vägglöss.

Sammanfattning

Även om vägglöss kan vara äckliga och irriterande är de vanligtvis inte en hälsorisk när det gäller spridning av sjukdomar. Att förs-

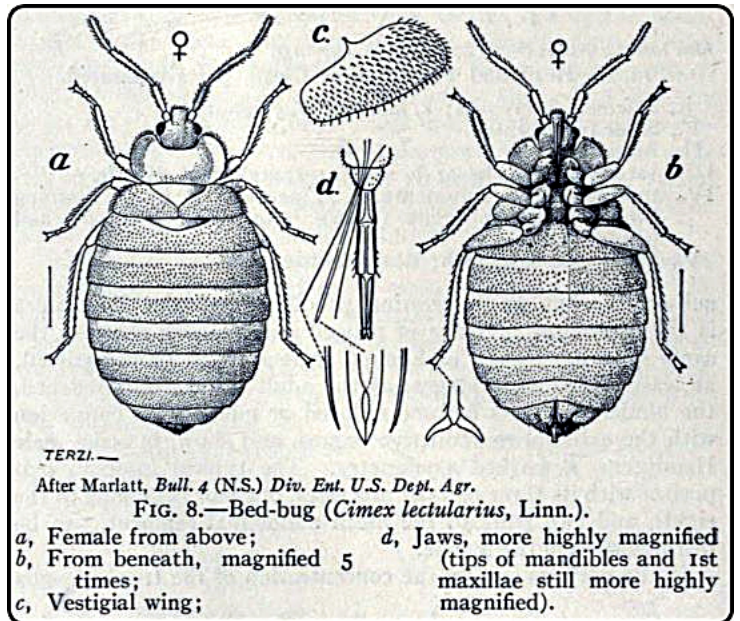

Bild i Encyclopædia Britannica:ssa 1911

Spår efter vägglöss

tå deras beteende, spridning och effektiv behandling av angrepp kan hjälpa dig att kontrollera detta oönskade skadedjur. Genom att vidta förebyggande åtgärder och agera snabbt om du misstänker ett angrepp kan du skydda ditt hem från dessa motståndskraftiga små djur. Kom ihåg att hålla dig uppdaterad är ditt bästa försvar mot vägglöss!

Wägglöss kan behandlas, men expertis behövs!

Bild 1: Wikimedia Commons. Content Providers(s): CDC/Harvard University, Dr. Gary Alpert; Dr. Harold Harlan; Richard Pollack. Photo Credit: Piotr Naszkrecki

Public domain
Bild 2: <https://archive.org/details/encyclopaediabrit13chisrich/page/260/mode/1up?view=theater>

Bild 3: Hermann Luyken, Creative Commons Zero, Public Domain Dedication

Och det finns verkligen ingen anledning till panik!

KONSTUTSTÄLLNING

ATENEUM

Ny utställning:

Gothic Modern – Från mörker till ljus

4 oktober 2024 till 26 januari 2025

Medeltida och re-
nässanskonst inspi-
rerar modernister i
Ateneums utställning
”Gothic Modern”

Ateneums konstmuseum öppnar dörrarna till en unik utställning, Gothic Modern – Från mörker till ljus, som belyser ett tidigare utforskat fenomen inom konsthistorien. Utställningen, som pågår från den 4 oktober 2024 till den 26 januari 2025, undersöker hur medeltida och renässanskonst gav konstnärer under 1800- och 1900-talet djupgående emotionellt material för att utforska grundläggande mänskliga frågor som födelse, död, lidande och sexualitet.

I Gothic Modern presenteras verk av kända konstnärer som Arnold Böcklin, Vincent van Gogh, Akseli Gallen-Kallela, Edvard Munch och Helene Schjerfbeck, samt mindre kända namn som Fritz Boehle och Marianne Stokes. Utställningen visar också sällan skådade föremål, som till exempel ett notskåp från slutet av 1890-talet, tillverkat av Akseli och Mary Gallen-Kallela, vil-

Lucas Cranach den äldre: Lucretia (1530). Finlands Nationalgalleri / Konstmuseet Sinebrychoff. Foto: Finlands Nationalgalleri / Hannu Aaltonen.

Helene Schjerfbeck: John Chambers, kopia efter Hans Holbein den yngre (1894). Finlands Nationalgalleri / Konstmuseet Ateneum, statens kopiesamling. Foto: Finlands Nationalgalleri / Aleks Talve.

Hugo Simberg: *Dödens trädgård* (1896). Finlands Nationalgalleri / Konstmuseet Ateneum. Foto: Finlands Nationalgalleri / Jenni Nurminen.

ket visar hur medeltida influenser genomsyrade inte bara målningar utan även möbler och skulpturer.

Det internationella samarbetsprojektet, som inleddes 2018, har skapats i samarbete med Nasjonalmuseet i Norge och Albertina-museet i Wien. Ateneum är den första platsen som visar utställningen, varefter den fortsätter till prestigefyllda museer i Norge och Österrike, med curatorer som Vibeke Waallann Han-

sen och Cynthia Osiecki. Utställningens kärna kretsar kring idén att modern konst inte alltid blickade mot framtiden utan ofta hämtade influenser från det förflutna. Efter första världskriget fann konstnärer inspiration i medeltida och nordlig renässanskonsts mörka och introspektiva teman. Dessa epoker erbjöd verktyg för att skildra gemenskap, trauma och människans relation till naturen, och speglade bredare sam-

hälleliga reflektioner. En omfattande utställningskatalog kommer att publiceras på engelska, norska och svenska i samband med utställningen. Katalogen innehåller essäer som ger en djupare förståelse för hur medeltida influenser formade modern konst och tillför nya perspektiv till konsthistorien. Gothic Modern erbjuder en fascinerande och aktuell upplevelse för alla som är intresserade av europeisk konsthistoria.

Ateneums samarbete med internationella institutioner förnyar synen på modern konst och betonar dess relevans i dagens samhälle. Utställningen tar upp stora livsfrågor som förlust, trauma och identitet, och knyter an till teman som fortfarande är högst aktuella för dagens människor.

Algoritmernas betydelse i journalistiken

Journalistiken fick sin början i Finland under medlet av 1800-talet. På den tiden fanns det två massmedia, pressen var en ena och kungörelser från predikstolen den andra. Socialt media, det var då man träffade sina bekanta i kyrkbyns andelshandel. Och så fortsatte det i hundra år. I min barndom hade vi två massmedia i Pörtom, Vasabladet och radion. Sedan kom televisionen mot slutet av 50-talet. Under alla dessa årtionden gick informationen från sändare till mottagare, från centrum till periferin.

Men sedan kom datorerna och med dem algoritmerna och allt förändrades. Under de senaste två årtiondena har algoritmer gjort entré i samtliga delar av den journalistiska arbetsprocessen (Karlsson, Michael, 2019). Är algoritmer på gott eller ont?

I den moderna digitala eran har algoritmer stigit i betydelse och speciellt under de senaste årtiondena blivit avgörande för hur vi konsumerar information. Från sociala medier till nyhetsplattformar och underhållningssajter påverkar algoritmerna våra val och styr det innehåll vi exponeras för. Frågan som uppstår är om algoritmerna håller på att ta makten inom massmedia och om de nu dikterar vad vi läser, lyssnar på och ser på tv.

Algoritmer är matematiska formler och instruktioner som programmerats för att utföra specifika uppgifter. I massmedia används de för att skraddarsy och anpassa innehållet till varje individuell användare baserat på deras tidigare beteende och preferenser. Detta anpassade tillvägagångssätt har både fördelar och nackdelar.

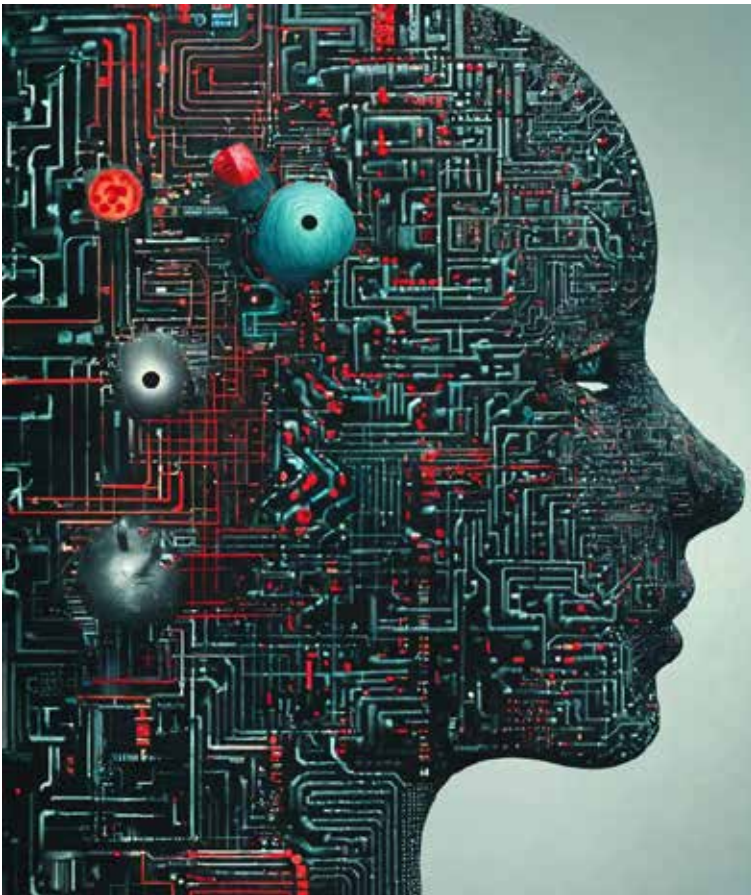
Å ena sidan möjliggör algoritmerna en personlig och skraddarsydd upplevelse för användarna. Vi får rekommendationer som matchar våra intressen, vilket kan leda till en effektivare och mer njutbar användarupplevelse. Å andra sidan har detta system potential att skapa filterbubblor, där användare bara blir exponerade för information och åsikter som redan överensstämmer med deras egna. Om vi under vårt surfande på nätet aldrig söker information om till exempel klimatförändringen, så kommer vi inte att erbjudas någon sådan information på Facebook eller Instagram. Vi kommer aldrig att erbjudas någon bok som kunde väcka vårt intresse för klimatet. Detta kan skapa en snedvriden verklighetsuppfattning och minska möjligheten till mångsidig information. Att algoritmerna styr vad vi ser på Facebook eller andra sociala medier är ett exempel på denna filterbubbla. Inlägg och nyheter prioriteras baserat på vad algoritmerna tror att vi kommer att

gilla, kommentera eller dela.

Global journalistik kan sammanbinda världens olika kulturer. Den kan etablera en etisk relation mellan mediekonsumenter och lidande offer på andra sidan jordklotet och detta kan skapa ett engagemang för människor i nöd (Berglez, Peter, 2019). Men en algoritm "som vet att just denna läsare inte är intresserad av lidande medmänniskor" kan effektivt sabotera den globala journalistikens ädla mål.

Det här fungerar på individnivå men det fungerar också så det gäller stora befolkningsgrupper. Om tiotusentals läsare av en nättidning inte läser nyheten på första sidan, om just klimatet, då görs denna nyhet om till en kort notis inne i tidningen. Och till första sidan flyttas nyheten om en känd politikers klavertramp som många läsare har klickat på. Vilken nyhet som är viktigare för oss alla kommer inte att ha så stor betydelse. Det är inte mera nyhetens värde som avgör om och hur den publiceras. Det som anses publiceringsvärt är det som läsarna delar och interagerar med, och vice versa (Andersson Schwarz, 2019). Interaktion är ett centralt ord i detta sammanhang, det är inte mera "sändare-mottagare"-modellen som gäller, informationen sprids i ett nätverk bildat av redaktioner, journalister och läsare som

Ett försök av AI att visualisera algoritmer

samverkar med hjälp av sofistikerade algoritmer. Men alla läsare har inte kan delta i denna process, läsaren måste ha "tillgång till de tekniska, kulturella och diskursiva resurser som krävs" (Andersson Schwarz, 2019, sid 411).

En annan aspekt av algoritmernas påverkan är den anonymitet som omger deras skapare. Algoritmerna som styr vårt digitala flöde är oftast resultatet av komplexa arbetsgrupper och företag, och det är inte alltid klart hur dessa algoritmer är programmerade eller vilka överväganden som görs vid deras utveckling. Detta reser frågan om en potentiell dold agenda inbyggd i algoritmerna. Algoritmer produceras alltid med specifika syften och programmeringen görs av icke-journalister varför osäkerheten om enbart journalistiska värderingar gäller i

detta arbete (Karlsson, Michael, 2019). Det kan finnas en oro för att algoritmer kan användas för att forma och påverka allmänhetens åsikter. Eftersom algoritmer bestämmer vad som prioriteras och syns, finns det en risk för att de kan utnyttjas för att främja vissa perspektiv eller agendor på bekostnad av andra.

De flesta algoritmer skapas med intentionen att förbättra användarupplevelsen och optimera företagets mål, vilket huvudsakligen är att generera inkomster. Eftersom multimediajättarna Facebook och Google är bäst på att suga upp annonsintäkter och sajtrafik vilket kan göra att kvalitetsjournalistiken urholkas (Andersson Schwarz, 2019).

Att förstå och övervaka användningen av algoritmer blir därmed avgörande för att sä-

kerställa en sund informationsmiljö. Öppenhet kring algoritmers funktion och syfte är nödvändig för att säkerställa att de inte missbrukas. Debatten om makten hos algoritmer inom massmedia är en viktig diskussion för att balansera fördelarna med personlig anpassning och undvika snedvridna filterbubblor som begränsar vår syn på världen. En kritisk granskning av algoritmernas påverkan på massmedia är avgörande för att upprätthålla en öppen och mångfaldig informationsmiljö som främjar demokratiska värderingar. Denna kritiska granskning lyser dock ännu stjärnklart med sin frånvaro. Det är hög tid att vi börjar diskutera algoritmernas roll i den moderna journalistiken!

Källor:

Andersson Schwarz, Jonas. (2019). Journalistikens roll i den nya medieekologin. I: Karlsson, Michael & Strömbäck, Jesper (red.). Handbok i journalistikforskning. Studentlitteratur, s. 407–420

Berglez, Peter. (2019). Den globala journalistiken. I: Karlsson, Michael & Strömbäck, Jesper (red.). Handbok i journalistikforskning. Studentlitteratur, s. 433–443

Karlsson, Michael. (2019). Journalistikens algoritmisering. I: Karlsson, Michael & Strömbäck, Jesper (red.). Handbok i journalistikforskning. Studentlitteratur, s. 421–431

Hans Björknäs

AI RADIO

Nordens första helt med artificiell intelligens producerade radiokanal lanserad för ett år sedan

Finlands AI-radio ("Tekoälyradio") inledde sin verksamhet som en webbradiokanal på onsdagen den 29 november 2023. Bauer Media tar ett betydande steg inom ljudmarknaden genom att lansera Nordens första radiokanal vars innehåll är helt producerat med hjälp av artificiell intelligens. Denna innovation förenar teknologi och underhållning och stärker Bauers position som pionjär inom ljudbranschen.

"Vi är glada och stolta över att lansera Nordens första AI-radio på marknaden. Detta är en spännande milstolpe inom radiobranschen och ett bevis på vårt engagemang för att leverera ny och innovativt innehåll till våra lyssnare även i framtiden", säger Bauer Medias VD Sami Tenkanen.

I det första skedet består AI-radios innehåll av följande funktioner:

Ljudproduktioner som producerats med hjälp av artificiell intelligens

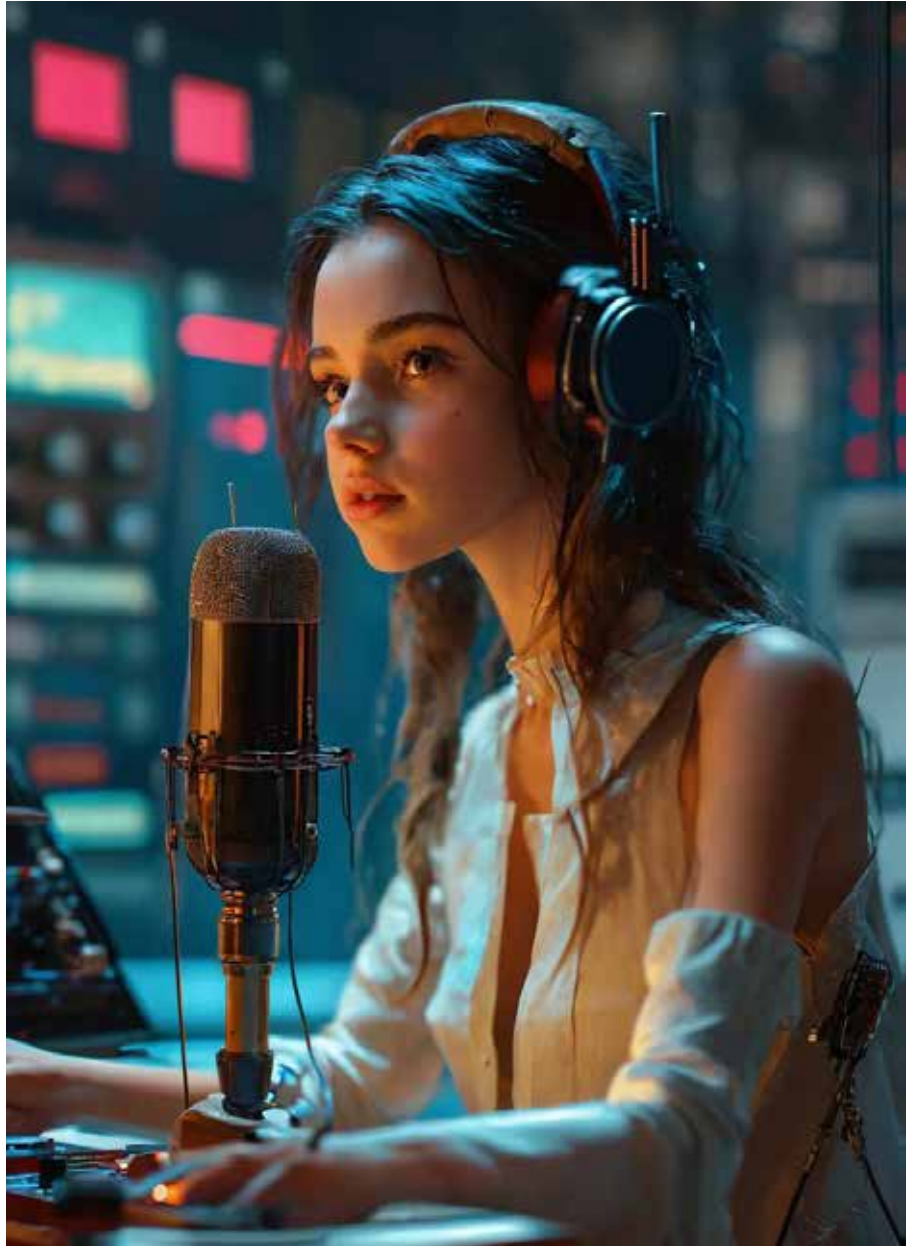
Nationellt viktiga trafikmeddelanden producerade av AI

Nationella vädervarningar för dåligt väder, producerade av AI

Underhållningsnyheter som läses upp av AI från underhållningsportalen Voice.fi.

Det planeras kontinuerligt för nya funktioner för AI-radion för att hålla den intressant och relevant för sina lyssnare. Även annonsörer beaktas genom innovativa ljudannonserlösningar.

"Denna lansering representerar

En bild gjord av AI som visar hur en AI-radio ser ut

Bauers engagemang för innovation och användning av den senaste tekniken för att utveckla radiobranschen. Vi kommer att fortsätta att arbeta aktivt med utvecklingen även efter lanseringen för att erbjuda lyssnarna ännu mer personliga och skräddarsydda upplevelser i radiobranschen", säger Sini Kervinen, Head of Innovation.

AI-radion expanderar också till FM-frekvenser. I Helsingfors hörs kanalen på frekvensen 102,0 MHz och i Kangasala på frekvensen 101,6 MHz fram till den 8 april. Kanalen kan också lyssnas på online på <https://radioplay.fi/tekoalyradio/>

SKÄRMTID

Folkhälsomyndigheten i Sverige: Rekommendationer för balanserad skärmanvändning bland barn

I takt med att digitala medier blir en allt mer integrerad del av barn och ungas liv, har Folkhälsomyndigheten utfärdat nya rekommendationer för att främja en balanserad användning av skärmar.

Enligt de senaste riktlinjerna, som tagits fram på uppdrag av regeringen, bör barn under 2 år undvika digitala medier helt, medan äldre barn rekommenderas att begränsa sin skärmtid för att prioritera viktiga aspekter av livet såsom fysisk aktivitet, sömn och sociala relationer.

Rekommendationerna

Folkhälsomyndighetens rekommendationer föreskriver en maxskärmtid på 1 till 3 timmar per dag, beroende på barnets ålder. Specifika

riktlinjer omfattar:

Barn 2–5 år: Max 1 timme skärmtid per dag.

Barn 6–12 år: Max 1–2 timmar skärmtid per dag.

Ungdomar 13–18 år: Max 2–3 timmar skärmtid per dag.

Dessutom rekommenderas att skärmar inte används innan läggdags och att mobiler och surfplattor lämnas utanför sovrummet under natten. Detta är avsett att skydda barnens sömn och skapa en sundare miljö för återhämtning.

Föräldransvar och samarbete

Olivia Wigzell, vikarierande generaldirektör på Folkhälsomyndigheten, betonar vikten av att dessa riktlinjer är ett stöd för både föräldrar och barn. Hon säger: «Vi hoppas att det ska bidra till en bättre balans, motverka problematisk användning och vara en hjälp i familjers vardag.» Det är viktigt att

föräldrar aktivt styr vilket innehåll barn tar del av och diskuterar deras aktiviteter på digitala medier. Riktlinjerna uppmanar även till att föräldrar reflekterar över sina egna skärmvanor, då dessa också påverkar barnens beteenden och vanor.

Kunskapsläget och forskning

En rapport som presenterades i juni av Folkhälsomyndigheten och Mediemyndigheten belyser de negativa konsekvenserna av överdriven skärmanvändning. Forskningen visar att hög användning av digitala medier kan leda till problem som sämre sömn, depressiva symtom och missnöje med den egna kroppen. Många barn och unga själva bekräftar att de ofta fastnar i sina skärmar på bekostnad av viktiga aktiviteter som sömn, relationer och fysisk träning.

Helena Frielingsdorf, lä-

kare och utredare på Folkhälsomyndigheten, tillägger: «Många unga har både positiva och negativa upplevelser av digitala medier och känner oro över hur de påverkas av sin användning. Genom våra rekommendationer hoppas vi kunna hjälpa dem att förändra sina vanor.»

Med dessa nya rekommendationer sätter Folkhälsomyndigheten tydliga ramar för hur barn och unga bör hantera sin skärmtid. Genom att uppmuntra till balans och medvetenhet kring digitala medier kan vi bidra till att skapa en hälsosammare uppväxt för framtidens generationer. Det är en gemensam insats där både föräldrar, barn och samhället behöver arbeta tillsammans för att säkerställa att skärmanvändning inte går ut över livets andra viktiga aspekter.

RYSSLANDS ANFALLSKRIG MOT UKRAINA

Vi utvecklar vår segerplan i kommunikation med våra partners; Dessutom pågår arbetet med att förbereda det andra fredstoppmötet – tal av presidenten

18 oktober 2024 - 18:34

Jag önskar er hälsa, kära ukrainare!

Idag är jag redan i Kiev.

Vi arbetar med resultaten av våra förhandlingar, som omfattar möten i Europa och diskussioner med våra partner. Det blev ett samtal med president Biden. Vi förbereder oss för möten i Ukraina med den amerikanska gruppen av politiska och militära representanter.

Tidigare var våra representanter – generalstabschefen och vice premiärminister Stefanishyna – i Washington. Försvarsminister Umerov, utrikesminister Sybiha och överbefälhavare Syrskyj samarbetar med sina motsvarigheter i Europa. Vi utvecklar vår Segerplan i kommunikation med våra partners. Dessutom pågår arbetet med att förbereda det andra fredstoppmötet – diplomati i god tro. Vi

måste få ett slut på kriget Ukraina.

på ett sätt som garanterar Och en sak till.

säkerhet och fred för ukrai-

narna och hela Ukraina.

Relevanta möten kommer

att hållas av chefen för mitt

kansli Jermak och Ukrainas

premiärminister Sjmyhal.

Jag är tacksam mot varje

ledare och varje stat som

har anammat våra argument

om säkerhet och är redo att

hjälpa till på sätt som kan

styra den nuvarande situa-

tionen mot fred.

I dag kom också en rapport

från överbefälhavare Syr-

skyi. Det handlade om fron-

ten. Det handlade om våra

anvisningar. Det handlade

om Kursk-operationen. Vi

försvarar våra positioner.

Ett möte hölls angående

järnvägsdriften i Ukraina.

Jag är tacksam mot alla

som arbetar för företaget.

Just nu håller Ukrzaliznyt-

sia vårt land uppe i många

avseenden. I dag levererade

även vice premiärminister

Fedorov en rapport – vi har

några goda resultat. Och det

är detta som betyder mest

för Ukraina – att ha dagliga,

veckovisa resultat för vår

stat och vårt folk. Att hela

tiden ha nytt stöd till vårt

försvar. Och att få fler möj-

ligheter att föra freden när-

mare. Ukraina måste vara

en föregångare i alla situa-

tioner – erbjuda lösningar,

föreslå vägar och styra ar-

betet så att alla partner drar

nytta av samarbetet med

I dag vill jag tacka våra ukrainska brottsbekämpan-

de tjänstemän, särskilt den nationella polisen, alla som

arbetar för att säkerställa lag och ordning i Ukraina.

Nästan varje vecka uppnår de resultat i kampen mot

brott. Nyligen fick jag en rapport om en sådan ope-

hjälp till på sätt som kan arbeta

från juni till oktober. 19 lä-

skemedelslaboratorier elimi-

nerades. Omsättningen var

nästan 350 miljoner UAH per

vecka. Detta var en betydande,

interregional kriminell verksamhet. Samma

sak gäller för att bekämpa vapenhandel, olaglig va-

penhandel och för att skydda

vårt folk från andra former av brottslighet. Det är

mycket viktigt att institutio-

nerna arbetar för att garan-

tera den inre säkerheten i Ukraina. Och jag tackar alla

som verkligen är professionella i detta.

Ära åt Ukraina!

License: Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International. The use of any materials posted on the website is permitted provided you link to www.president.gov.ua regardless of full or partial use of materials.

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

TASS a few days before the Russian invasion into Ukraine

TASS 20 Feb 2022, 22:56

Russia not invading Ukraine and has no such plans – Russian ambassador to US

The leadership of our country has repeatedly declared and continues to declare its readiness to continue solving outstanding problems through diplomacy, Anatoly Antonov said

Federation, the United States, or any other country is no exception. Russian troops are on our sovereign territory. We don't threaten anyone. Why do other countries try to dictate to us where can we deploy our troops and how many. I would like to emphasize once again that this is our own territory. Can one even imagine that Russia will demand the U.S. not to deploy its troops in Alaska or Florida? I am sure that such a requirement would be unacceptable for the United States.," he said.

WASHINGTON, February 20. /TASS/. Russia has no plans of any "invasion" of Ukraine and is not implementing it now, Russian Ambassador to the United States Anatoly Antonov said in an interview with CBS.

"There are no such plans," he said.

"The leadership of our country has repeatedly declared and continues to declare its readiness to continue solving outstanding problems through diplomacy. <...> Every state has the right to protect its territory and borders. The Russian

The interview was aired on CBS on Sunday. The transcript released later demonstrated that the TV company has abridged Antonov's answers. The interview was not aired live.

The West and Kiev have recently been echoing allegations about Russia's potential invasion of Ukraine. Kremlin Spokesman Dmitry Peskov castigated these claims as "empty and un-

We don't threaten anyone.

founded", serving as a ploy to escalate tensions

Ukraine would have serious consequences.

Peskov pointed out that Russia did not pose any threat whatsoever to anyone.

Peskov pointed out that Russia did not pose any threat whatsoever to anyone. However, Peskov did not rule out the possibility of provocations aimed at justifying such claims and warned that attempts to use military force to resolve the crisis in southeastern

=====

Comment:

"Peskov warned that attempts to use military force to resolve the crisis in southeastern Ukraine would have serious consequences."

Yes. He was perfectly right. It did have serious consequences. Above all for Russia.

Image: Lexica.art

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

Parts of Putin's speech on February 24, 2022, the day when Russia attacked Ukraina

"It is not our plan to occupy the Ukrainian territory. We do not intend to impose anything on anyone by force"

I consider it necessary today to speak again about the tragic events in Donbass and the key aspects of ensuring the security of Russia.

I will begin with what I said in my address on February 21, 2022. I spoke about our biggest concerns and worries, and about the fundamental threats which irresponsible Western politicians created for Russia consistently, rudely and unceremoniously from year to year. I am referring to the eastward expansion of NATO, which is moving its military infrastructure ever closer to the Russian border.

It is a fact that over the past 30 years we have been patiently trying to come to an agreement with the leading NATO countries regarding the principles of equal and indivisible security in Europe. In response to our proposals, we invariably faced either cynical deception and lies or attempts at pressure and blackmail, while the North Atlantic alliance continued to expand despite our protests and concerns. Its military machine is moving and, as I said, is approaching our very border.

In December 2021, we made yet another attempt to reach agreement with the United States and its allies on the principles of European security and NATO's non-expansion. Our efforts were in vain. The United States has not changed its position. It does not believe it necessary to agree with Russia on a matter that is critical for us. The United States is pursuing its own objectives, while neglecting our interests.

In 1940 and early 1941 the Soviet Union went to great lengths to prevent war

Of course, this situation begs a question: what next, what are we to expect? If history is any guide, we know that in 1940 and early 1941 the Soviet Union went to great lengths to prevent war or at least delay its outbreak. To this end, the USSR sought not to provoke the potential aggressor until the very end by refraining or postponing the most urgent and obvious preparations it had to make to defend itself from an imminent attack. When it finally acted, it was too late.

As a result, the country was not prepared to counter the invasion by Nazi Germany, which attacked our Motherland on June 22, 1941, without declaring war. The country stopped the enemy and went on to defeat it, but this came at a tremendous cost. The attempt to appease the aggressor ahead of the Great Patriotic War proved to be a mistake which came at a high cost for our people. In the first months after the hostilities broke out, we lost vast territories of strategic importance, as well as millions of lives. We will not make this mistake the second time. We have no right to do so.

We had to stop that atrocity, that genocide of the millions of people

As I said in my previous address, you cannot look without compassion at what is happening there. It became impossible to tolerate it. We had to stop that atrocity, that genocide of the millions of people who live there and who pinned their hopes on Russia, on all of us. It is their aspirations, the feelings and pain of these people that were the main motivating force behind our decision to recognise the independence of the Donbass people's republics.

In this context, in accordance with Article 51 (Chapter VII) of the UN Charter, with permission of Russia's Federation Council, and in execution of the treaties of friendship and mutual assistance with the Donetsk People's Republic and the Lugansk People's Republic, ratified by the Federal Assembly on February 22, I made a decision to carry out a special military operation.

To protect people who, for eight years now, have been facing humiliation and genocide

The purpose of this operation is to protect people who, for eight years now, have been facing humiliation and genocide perpetrated by the Kiev regime. To this end, we will seek to demilitarise and denazify Ukraine, as well as bring to trial those who perpetrated numerous bloody crimes against civilians, including against citizens of the Russian Federation.

It is not our plan to occupy the Ukrainian territory

It is not our plan to occupy the Ukrainian territory. We do not intend to impose anything on anyone by force.

We will seek to demilitarize

and denazify Ukraine

To this end, we will seek to demilitarize and denazify Ukraine, as well as bring to trial those who perpetrated numerous bloody crimes against civilians, including against citizens of the Russian Federation.

I would also like to address the military personnel of the Ukrainian Armed Forces.

Comrade officers,

I urge you to refuse to carry out their criminal orders. I urge you to immediately lay down arms and go home. I will explain what this means: the military personnel of the Ukrainian army who do this will be able to freely leave the zone of hostilities and return to their families.

I want to emphasise again that all responsibility for the possible bloodshed will lie fully and wholly with the ruling Ukrainian regime.

Russia will respond immediately, and the consequences will be such as you have never seen in your entire history

I would now like to say something very important for those who may be tempted to interfere in these developments from the outside. No matter who tries to stand in our way or all the more so create threats for our country and our people, they must know that Russia will respond immediately, and the consequences will be such as you have never seen in your entire history. No matter how the events unfold, we are ready. All the necessary decisions in this regard have been taken. I hope that my words will be heard.

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

The advance of Russia and the new world

Here are parts of an article published by Ria Novosti (a Russian news agency surely never publishing anything without Kreml's permission") on February 26, 2022, two days after the start of the Russian military operation in Ukraine.

Two days after the start of the war - and Ria Novosti is declaring the victory over Ukraine. "Now this problem is gone - Ukraine has returned to Russia."

This article is also proof that the goal of Russia's war of aggression was to conquer all of Ukraine, incorporate it into Russia, and recreate the former Soviet Union. "Russia is restoring its unity - the tragedy of 1991, this terrible catastrophe of our history, its unnatural dislocation, has been overcome."

"Russia is returning."

"A new world is being born before our eyes. Russia's military operation in Ukraine has opened a new era - in three dimensions at once. And of course, in the fourth, domestic Russian one. Here a new period begins both in ideology and in the very model of our socio-economic system - but this is worth discussing separately a little later.

Russia is restoring its unity - the tragedy of 1991, this terrible catastrophe of our history, its unnatural dislocation, has been overcome. Yes, at a great cost, yes, through the tragic events of a de facto civil war, because now brothers, divided by their belonging to the Russian and Ukrainian armies, are still shooting at each other - but Ukraine as anti-Russia will no longer exist. Russia is restoring its historical completeness, gathering the Russian world, the Russian people together - in all its totality of Great Russians, Belarusians and Little Russians. If we had refused this, had allowed the temporary division to become entrenched for centuries, then we would not only have betrayed the memory of our ancestors, but would also have been cursed by our descendants - for allowing the disintegration of the Russian land.

Vladimir Putin has taken upon himself - without a drop of ex-

aggeration - historical responsibility, deciding not to leave the solution of the Ukrainian question to future generations.

After all, the need to solve it would always remain the main problem for Russia - for two key reasons. And the issue of national security, that is, the creation of an anti-Russia and an outpost for the West to put pressure on us from Ukraine, is only the second most important of them.

The first would always remain the complex of a divided people, the complex of national humiliation - when the Russian house first lost part of its foundation (Kyiv), and then was forced to come to terms with the existence of two states, not one, but two peoples. That is, either to renounce its history, agreeing with the crazy versions that "only Ukraine is the real Rus'", or helplessly gnash its teeth, remembering the times when "we lost Ukraine". Returning Ukraine, that is, turning it back to Russia, would be more and more difficult with each decade - the recoding, de-Russification of Russians and setting Little Russians-Ukrainians against Russians would gain momentum. And in the case of the consolidation of complete geopolitical and military control

of the West over Ukraine, its return to Russia would beco-

me completely impossible - it would be necessary to fight for it with the Atlantic bloc.

Now this problem is gone - Ukraine has returned to Russia. This does not mean that its statehood will be liquidated, but it will be restructured, re-established and returned to its natural state of being part of the Russian world. Within what borders, in what form will the union with Russia be secured (through the CSTO and the Eurasian Union or the Union State of Russia and Belarus)? This will be decided after the period in the history of Ukraine as anti-Russia is put to rest. In any case, the period of the split of the Russian people is ending.

And here begins the second dimension of the coming new era - it concerns relations between Russia and the West. Not even Russia, but the Russian world, that is, three states, Russia, Belarus and Ukraine, acting in geopolitical terms as a single whole. These relations have entered a new stage - the West sees Russia returning to its historical borders in Europe. And it loudly resents this, although deep down it must admit to itself that it could not have been otherwise.

Did anyone in the old European capitals, in Paris and

Berlin, seriously believe that Moscow would abandon Kiev? That the Russians would forever be a divided people? And at the same time, when Europe is uniting, when the German and French elites are trying to wrest control over European integration from the Anglo-Saxons and assemble a united Europe? Forgetting that the unification of Europe became possible only thanks to the unification of Germany, which happened by Russian good will (even if not very smart). To then set their sights on Russian lands is the height of not even ingratitude, but geopolitical stupidity. The West as a whole, and even more so Europe separately, did not have the strength to keep Ukraine in its sphere of influence, much less take it for itself. Not to understand this, one would have to be a geopolitical fool.

More precisely, there was only one option: to bet on the further collapse of Russia, that is, the Russian Federation. But the fact that it did not work should have become clear twenty years ago. And already fifteen years ago, after Putin's Munich speech, even the deaf could hear - Russia is returning."

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

What Russia Should Do with Ukraine

Published by Ria Novosti 09:15 04.04.2022

If Russia were to win the war of aggression against Ukraine and take control of the entire country, this would not mean an end to the suffering of the people of Ukraine, on the contrary, it would be the beginning of a new severe suffering for the next 25 years. This article, published in April 2022 by Ria Novosti, the state and state-controlled news agency that never publishes anything without the Kremlin's permission, shows the fate that Ukraine would be deprived of after a defeat.

Here are some important parts of this article.

RIA Novosti columnist Timofey Sergeytsev shared his thoughts on what the denazification of Ukraine implies and why it is needed. "RIA Novosti columnist Timofey Sergeytsev shared his thoughts on what the denazification of Ukraine implies and why it is needed."

A significant part of the people are Nazis

"Denazification is necessary when a significant part of the people - most likely, its majority - is drawn into the Nazi regime's policy. That is, when the hypothesis "the people are good - the government is bad" does not work. Recognition of this fact is the basis of the policy of denazification, all its measures, and the fact itself is its subject."

"Nazis who have taken up arms must be destroyed on the battlefield to the maximum extent possible.

No significant distinction should be made between the Ukrainian Armed Forces and the so-called national battalions, as well as the territorial defense that has joined these two types of military formations. All of them are equally involved in extreme cruelty towards the civilian population, equally guilty of the genocide of the Russian people, and do not

comply with the laws and customs of war. War criminals and active Nazis must be punished in an exemplary and demonstrative manner. Total lustration must be carried out."

A significant part of the masses are also guilty

"However, in addition to the top, a significant part of the masses, who are passive Nazis, accomplices of Nazism, are also guilty.

The further denazification of this mass of the population consists of re-education, which is achieved by ideological repression (suppression) of Nazi attitudes and strict censorship: not only in the political sphere, but also necessarily in the sphere of culture and education."

"The period of denazification cannot be shorter than one generation, which must be born, grow up and reach maturity under the conditions of denazification."

"In this case, the necessary initial steps of denazification can be defined as liquidation of armed Nazi

formations (which are understood to mean any armed formations of Ukraine, including the Armed Forces of Ukraine), as well as the military, information, and educational infrastructure that ensures their activity;

the formation of organs of popular self-government and militia (defense and law enforcement) of liberated territories, protecting the population from the terror of underground Nazi groups;

installation of the Russian information space;

confiscation of educational materials and prohibition of educational programs at all levels that contain Nazi ideological principles;

mass investigative actions to establish personal responsibility for war crimes, crimes against humanity, the dissemination of Nazi ideology and support for the Nazi regime;"

Forced labor as punishment for Nazi activities (from among those to whom the death penalty or imprisonment will not be applied)

lustration, publication of the names of accomplices of the Nazi regime, their forced labor to restore the destroyed infrastructure as punishment for Nazi activities (from among those to whom the death penalty or imprisonment will not be applied);

the adoption at the local level, under the supervision of Russia, of primary normative acts of denazification "from below", the prohibition of all types and forms of the revival of Nazi ideology;

the establishment of memorials, commemorative signs, and monuments to the victims of Ukrainian Nazism, perpetuating the memory of the heroes of the fight against it;

inclusion of a set of anti-fascist and denazification norms in the constitutions of the new people's republics;"

This will go on for 25 years

"creation of permanent denazification bodies for a period of 25 years."

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

Dmitry Medvedev's Rhetoric on Ukraine: A Glimpse into His Language and Ideology

Dmitry Medvedev, the former President of Russia and current Deputy Chairman of the Security Council, has once again attracted attention with a provocative and incendiary statement about the ongoing conflict in Ukraine. On August 30, Medvedev posted a message on Telegram that stands out for its harsh language and extreme accusations, revealing the extent to which Russian political discourse has escalated in recent years.

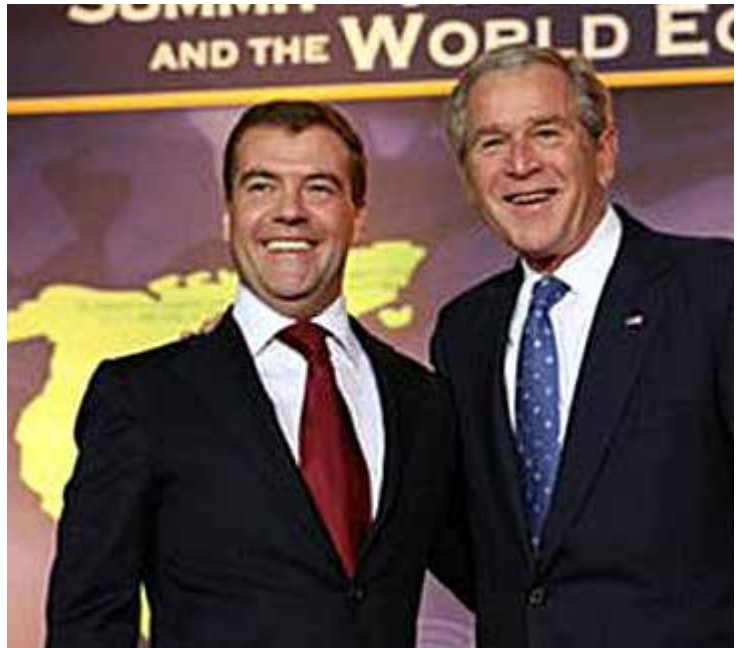
In his post, Medvedev launches into a tirade against the Ukrainian government and its Western allies, labeling them with a string of derogatory terms. He refers to Ukrainian leaders as "Kyiv neo-Nazis" and claims that they are "desperately supported" by what he describes as "rabid animals who guard the Western world today." These comments not only reflect a starkly hostile stance but also employ dehumanizing language, a tactic often used to demonize opponents and justify aggressive actions.

Medvedev goes on to make sweeping accusations about the motivations behind Ukraine's efforts to regain control over the Donbass region. He asserts that the Ukrainian leadership is driven solely by a desire for money, claiming, "The reason is banal: they need money. Cash - or money, in other words." According to Medvedev, this financial desperation stems from the alleged corruption and economic mismanagement by President

Zelensky's administration, which he describes as a "criminal clique" that has led Ukraine to "disaster."

One of the most striking elements of Medvedev's message is his use of grotesque metaphors and insults to describe both Ukrainian and Western figures. For instance, he refers to U.S. President Joe Biden's administration as "Biden's half-dead dog" and dismisses other Western leaders as "insignificant homunculi standing by a stinking trough in the so-called Baltics." Such language is unusually coarse for a former head of state, suggesting a deliberate attempt to provoke and appeal to a specific audience that resonates with such rhetoric.

Medvedev also delves into the economic aspects of the conflict, specifically focusing on Ukraine's mineral resources. He argues that Western countries are primarily interested in Ukraine because of its vast mineral wealth, particularly in the Donbass region. He notes, "according to open sources, the total value of Ukraine's mineral resource base is estimated at almost \$14.8 trillion," with a significant portion located in regions that are now controlled by Russia. This framing suggests that Medvedev views the conflict as not just a geopolitical struggle but also a resource war, with the West exploiting Ukraine for its natural riches.

Dmitry Medvedev and George W. Bush

In a particularly alarming section of his post, Medvedev accuses Western powers of having no regard for Ukrainian lives, claiming they are pushing for a war "to the last Ukrainian" in order to gain access to these resources. He writes, "The lives of ordinary Ukrainians do not matter. That is the entire cynical interest of the green meat and hairy dung flies from the Anglo-Saxon world." This vivid and repugnant imagery serves to further dehumanize both Western leaders and the Ukrainian people, painting them as mere pawns in a larger, malevolent scheme.

Medvedev's rhetoric culminates in a grim prediction for Ukraine's future, suggesting that the country is on the brink of "rapid decomposition and inevitable collapse." He argues that with much of its resource base now under Russian control, Ukraine

has little left to sustain itself and will soon face economic ruin. This apocalyptic vision is presented with a sense of satisfaction, as Medvedev concludes that the "resource base illegally obtained by Bandera's creatures at the end of the 20th century has returned to their native country."

Overall, Medvedev's Telegram post is a stark example of how the conflict in Ukraine is being framed within Russian political discourse. The use of inflammatory language, dehumanizing metaphors, and extreme accusations reflects not only the depth of hostility but also a deliberate strategy to vilify opponents and justify Russia's actions. For a former president of a global power, such rhetoric is both surprising and unsettling, highlighting the extent to which the norms of political communication have shifted in the current geopolitical climate.

KÅSERI

Kåseri: Jordgolv vs. betong – en oväntad hälsofråga?

Vi har länge sett betonggolv som ett tecken på modernitet och hygien. Men vad händer om den gamla sanningen om att jordgolv är ohälsosamma inte stämmer?

En pågående studie i Bangladesh utmanar nu våra fördomar om golvens roll för vår hälsa.

Studens officiella namn är ”Cement floors and child health (CRADLE): a randomized trial in rural Bangladesh” och den hittas på nätet. Studien leds av Jade Benjamin-Chung, en forskare på Stanfords universitet i USA.

Forskarna i Bangladesh jämför nu om små barn i hus med jordgolv får fler tarminfektioner än barn i hus med betonggolv. Resultatet av studien kan få stora konsekvenser, inte bara för utvecklingsländer, utan även för våra egna hemmiljöer.

Tänk om det visar sig att jordgolv, med sina naturliga material, faktiskt kan ha en positiv inverkan på vår hälsa? Kanske kan jordgolv bidra till en mer balanserad mikrobiom, det vill säga de miljarders bakterier som lever i och på oss. Det finns ju en växande forskning som

visar att vår tarmflora har en avgörande roll för vår hälsa.

Om studien i Bangladesh visar att jordgolv kan vara hälsosammare, vad betyder det för oss här i våra nordiska länder? Ska vi börja

riva upp våra betonggolv och ersätta dem med jordgolv? Kanske inte fullt ut, men det kan tvinga oss att tänka om när det gäller våra bostäder och vår relation till naturen.

av andra kulturer där jordgolv är en naturlig del av boendet. Kanske kan vi hitta sätt att kombinera moderna bekvämligheter med mer naturliga material.

Det är viktigt att komma ihåg att en enda studie inte ger hela sanningen. Men den kan tända en gnista till nya tankar och diskussioner. Kanske är det dags att ifrågasätta några av våra invanda föreställningar om vad som är hygieniskt och hälsosamt.

Så, medan vi väntar på resultaten från Bangladesh, kan vi fundera på följande frågor:

- Vilka fördelar och nackdelar ser vi med jordgolv och betonggolv?
- Hur kan vi skapa bostäder som både är hälsosamma och bekväma?
- Hur kan vi balansera våra behov av modernitet och kontakt med naturen?

Oavsett vad resultatet av studien blir, så kan den bidra till en viktig diskussion om vår livsmiljö och vår hälsa. Kanske är det dags att se på våra hem med nya ögon och upptäcka nya sätt att leva mer hållbart och hälsosamt.

Kanske kan vi inspireras

ASTRONOMI

Nästa år blir solen och månen mörka - som alltid

Även nästa år kommer det att vara regelbunden aktivitet på himlen igen. Solen och månen gör vad de har gjort i miljarder år – blir mörkare. Dessa himmelska händelser har alltid väckt förundran och till och med räds-la hos människor, men idag vet vi att de bara är fenomen enligt naturlagarna.

Datum för månförmörkelse: En partiell månförmörkelse kommer att äga rum den 25 mars 2024, och en partiell månförmörkelse förväntas också den 17 september 2024, båda synliga från Finland. En total solförmörkelse kommer att ses runt om i världen den 8 april 2024; Den syns dock inte i Finland. Båda månförmörkelserna kommer därför att

vara synliga i Finland, vilket ger utmärkta observationsmöjligheter.

Man skall aldrig se direkt mot solen utan skydd, eftersom detta kan skada ögonen permanent.

Sol- och månförmörkelser är som universums egen lilla teaterföreställning. Vid en solförmörkelse passerar månen mellan jorden och solen och skuggar solens ljus. Vid en månförmörkelse, å andra sidan, passerar jorden mellan solen och månen och kastar sin skugga på månen. Dessa evenemang kan ses i olika delar av världen varje år, ibland flera gånger.

Även om förmörkelser är återkommande händelser är de aldrig exakt likadana. Variabiliteten, synfältet och till och med färgen på förmörkelser kan variera. Till exempel kan solförmörkelser vara par-

tiella eller totala, och månförmörkelser kan vara rödaktiga när solljuset bryts genom jordens atmosfär.

Idag har vi exakta datorprogram som gör det möjligt för oss att förutsäga framtida förmörkelser årtionden i förväg. Detta är ett stort steg framåt jämfört med forntida folk, som ofta tolkade förmörkelser som tecken på vrede från gudarna.

Men varför är vi då fortfarande fascinerade av de förändringar som sker på himlen? Kanske är det för att solförmörkelser påminner oss om vår egen litenhet och att vi är en del av något mycket större. Eller kanske är det bara den där fantastiska känslan av att se himlen förändras på ett ögonblick.

Oavsett anledning är det säkert att nästa års förmörkelser återigen kommer att väcka människors nyfikenhet och beundran. Att följa dem är ett bra sätt att påminna dig själv om vilken underbar och

mångsidig värld som omger oss.

Vad händer härnäst?

Om du är intresserad av att följa nästa års förmörkelser bör du kolla in dina lokala astronomiska sällskap eller webbplats. Här hittar du mer detaljerad information om när och var förmörkelserna kommer att synas. Du kan också skaffa dig ett litet teleskop eller en kikare för att observera händelser på himlen på närmare håll.

Kom ihåg: Förmörkelser bör aldrig ses direkt mot solen, eftersom detta kan skada ögonen permanent. Använd alltid lämpliga skyddsglasögon eller annan skyddsutrustning.

Så även nästa år kommer det att vara regelbunden aktivitet i luften igen. Solen och månen blir mörkare, som de alltid har varit. Dessa himmelska händelser är ett utmärkt tillfälle att stanna upp ett ögonblick och beundra universums skönhet.

AI

AI-genererade poddar: En ny era för ljud-innehåll med NotebookLM

I den snabbt föränderliga världen av digitala medier fortsätter artificiell intelligens (AI) att tänja på gränserna och omforma branscher samt omdefiniera kreativa processer. En av de mest banbrytande utvecklingarna är Googles NotebookLM, en avancerad språkteknologi med potential att revolutionera podcastvärlden.

Med sin förmåga att skapa ljudinnehåll av mänsklig kvalitet öppnar NotebookLM upp nya och spännande möjligheter inom AI-drivna berättelser, utbildning och underhållning.

Framväxten av AI-genererade poddar

Podcastbranschen växer i en rasande takt, och innehållsskapare samt medie företag letar ständigt efter innovativa verktyg för att effektivisera produktionen och stärka kreativiteten. NotebookLM, som först fick uppmärksamhet för sin förmåga att generera högkvalitativa texter, har nu tagit steget in i ljudinnehållet. Denna banbrytande teknik kan producera poddar

som är nästan omöjliga att skilja från de som skapats av mänskliga programledare, vilket skapar nya möjligheter för framtiden.

Det som gör NotebookLM-genererade poddar så attraktiva är flera unika funktioner som skiljer dem från traditionella poddar:

Naturligt ljudande röst: NotebookLM kan generera ljudinnehåll med en röst som efterliknar den naturliga rytmen och tonen i mänskligt tal. Detta gör att lyssnaren får en smidig upplevelse där det är svårt att avgöra om podden är AI-genererad.

Mångsidiga ämnen: Oavsett om det handlar om nyheter, aktuella händelser eller lättsamma berättelser, kan NotebookLM hantera en mängd olika ämnen. Dess flexibilitet gör det till ett idealiskt verktyg för innehållsskapare som vill utforska olika genrer utan tidskrävande produktion.

Anpassningsbara format: Modellen kan generera poddar i olika format, inklusive monologer, intervjuer och paneldiskussioner. Denna flexibilitet gör att skapare kan experimentera med olika stilar och tillgodose sina lyssnares specifika preferenser.

Realtidsgenerering: En av de mest imponerande funktionerna hos NotebookLM är förmågan att generera innehåll i realtid. Detta gör det möjligt att skapa on-demand poddar som snabbt kan anpassas efter händelser i realtid, till exempel nyhetsrapporter eller livekommentarer.

Potentiella användningsområden i olika branscher

Möjligheterna för NotebookLM-poddar är enorma, och de har potential att förändra hur information konsumeras i flera olika sektorer:

Nyheter och aktuella händelser: Journalister och medie företag kan använda NotebookLM för att skapa engagerande och aktuella nyhetspoddar. AI förmåga att snabbt sammanfatta information säkerställer att lyssnarna alltid hålls uppdaterade med det senaste.

Utbildning: Utbildningspoddar har blivit ett populärt sätt att tillgängliggöra lärande, och NotebookLM kan förbättra detta ytterligare. AI kan skapa informativa poddar om ett brett spektrum av ämnen, från historia och vetenskap till språkinläring, och göra utbildning mer intressant

och anpassningsbar.

Underhållning: AI-genererade poddar kan underhålla lyssnare med berättelser, skämt och kreativa narrativ. Modellen kan generera handlingar, karaktärer och dialoger, vilket skapar obegränsade möjligheter inom underhållningsvärlden.

Personligt innehåll: Genom att analysera lyssnarpreferenser kan NotebookLM anpassa poddar för att matcha individuella intressen. Oavsett om en lyssnare föredrar djupgående politiska analyser eller avslappnade samtal, kan AI skapa innehåll som passar.

Etiska överväganden och utmaningar

Trots de många fördelarna med NotebookLM-poddar väcker tekniken viktiga etiska frågor. Den snabba utvecklingen av AI-genererat innehåll har skapat oro kring noggrannheten och trovärdigheten i den information som sprids. Framför allt finns det en risk för desinformation och att mänskliga skapare kan konkurreras ut.

Skaparna bakom NotebookLM erkänner dessa utmaningar och betonar vikten av ansvarsfull användning. När AI-genererat innehåll fortsätter att

utvecklas, kommer det vara avgörande att skapa riktlinjer och regler som garanterar transparens och ansvar i innehållsskapandet. Det är viktigt att bevara både informationens integritet och människors kreativa bidrag.

Därtill får den potentiella påverkan på arbetsmarknaden inom media och kreativa sektorer inte ignoreras. I takt med att AI tar över fler uppgifter som traditionellt utförts av människor kan det leda till förändringar på arbetsmarknaden. Samtidigt kan AI fungera som ett verktyg för att stödja mänsklig kreativitet genom att ta över repetitiva eller

tidskrävande arbetsuppgifter.

Framtiden för podcasting med AI

NotebookLM-poddar representerar en ny gräns inom digitalt ljudinnehåll. Med förmågan att generera högkvalitativa, engagerande och mångsidiga poddar kan denna AI-teknologi forma framtiden för mediakonsumtion på ett avgörande sätt. Som med alla tekniska framsteg är det viktigt att hitta en balans mellan att omfamna innovation och samtidigt ta hänsyn till de bredare sociala och etiska konsekvenserna.

Allt eftersom AI blir en allt större del av vår vardag erbjuder NotebookLM innehållsskapare en möjlighet att tänja på gränserna för kreativitet och effektivitet. Oavsett om det gäller utbildningsmaterial, nyhetsrapportering eller underhållning, har AI-genererade poddar potential att nå nya publikgrupper och ge en ny dimension till innehållsskapandet.

Så här skapar du din egen podcast med NotebookLM: En steg-för-steg-guide

För de som vill utforska denna nya teknik är det enkelt att skapa en podcast med NotebookLM. Här är en steg-för-steg-guide för att komma igång:

Definiera ditt koncept: Börja med att bestämma ämnet, målgruppen och formatet för din podcast. Oavsett om det är ett samtalsformat eller en berättelsebaserad podd, kommer en tydlig vision hjälpa dig att styra innehållsgenereringen.

Skapa ett manus: Använd NotebookLM för att skapa ett manus eller en disposition. Genom att ge AI

specifika uppmaningar eller frågor kan du styra innehållet och säkerställa att det överensstämmer med dina mål.

Justera och redigera: Efter att manuset har genererats, granska det och gör eventuella ändringar. Här kan du lägga till din egen personliga touch eller finjustera innehållet för att se till att det passar din publik.

Konvertera till ljud: Använd ett text-till-tal-verktyg för att omvandla manuset till ljud. NotebookLM kan även ge förslag på röster som passar tonen och stilen i din podcast.

Lägg till ljudeffekter: För att förbättra lyssningsupplevelsen, överväg att lägga till musik, ljudeffekter eller övergångar som ger ditt innehåll djup och dynamik.

Publicera och distribuera: När din podcast är färdig kan du distribuera den på plattformar som Apple Podcasts, Spotify eller Google Podcasts för att nå en bredare publik.

När NotebookLM fortsätter att utvecklas erbjuder den spännande möjligheter för podcastskapare att ta sina idéer till nya höjder. Framtiden för podcasting är här – och den drivs av AI.

AI

Den bästa AI:n är ännu inte nominerad

I den snabbt utvecklande världen av artificiell intelligens har några modeller framträtt som frontlöpare i kampen om att skapa den mest kapabla och mångsidiga AI-assistenten. GPT-3.5, GPT-4, Gemini Pro, Monica och Claude 3.5 tävlar alla om toppositionen, var och en med sina egna styrkor och svagheter.

Medan AI-industrin fortsätter att avancera i halsbrytande fart förblir frågan om

vilken modell som regerar högst öppen för debatt.

GPT-3.5 och GPT-4, utvecklade av OpenAI, har väckt betydande uppmärksamhet för sina imponerande förmågor inom naturlig språkbehandling. GPT-3.5 erbjuder en bra balans mellan prestanda och kostnadseffektivitet, vilket gör den tillgänglig för ett bredare spektrum av användare. GPT-4, å andra sidan, skryter med förbättrade resonemangsförmågor och bättre kontextförståelse, men kommer med en högre pris-lapp.

Googles Gemini Pro har trätt in i striden med lovan- de multimodala förmågor,

kapabel att bearbeta och generera både text och bilder. Den- na mångsidighet ger den en fördel i vissa applikationer, särskilt de som kräver visuell förståelse tillsammans med språkbearbetning.

Monica, en mindre känd konkurrent, har skapat sig en nisch med sitt fokus på emotionell intelligens och empati i konversationer. Även om

När forskare pressar grän- den kanske inte matchar den råa bearbetningskraften hos vissa konkurrenter, särskiljer dess förmåga att engagera sig i mer nyanserade, emotionellt medvetna dialoger den från mängden.

Claude 3.5, utvecklad av Anthropic, har fått erkännande för sin starka betoning på säkerhet och etiska överväganden. Med inbyggda skyddsmekanismer och ett åtagande om ansvar- sfull AI-utveckling tilltalar Claude 3.5 användare som prioriterar pålitlighet och etisk inriktning i sina AI-interaktioner.

Medan dessa modeller fortsätter att utvecklas, förändras deras relativa styrkor och svagheter. GPT-4.0, till exempel, lovar ännu större förmågor än sin föregångare, men detaljer för- blir knapphändiga. Den snabba utvecklingstakten innebär att dagens leda-

re kan bli om-sprungna av morgondagens innovation.

Varje modell presenterar sin egen uppsättning fördelar och nackdelar. Medan vissa utmärker sig i rå bearbetningskraft och kunskapsbredd, lyser andra i specifika domäner eller i sitt tillvägagångssätt för användarinteraktion. Den

“bästa” AI:n beror i slutändan på de specifika behoven och värdena hos användaren eller organisationen som implementerar den.

När forskare pressar grän- serna för vad som är möjligt inom AI kan vi förvänta oss att se ännu kraftfullare och mer sofistikerade modeller dyka upp. Konkurrensen mellan dessa AI-giganter driver innovation, och pushar var och en att förbättra och differentiera sig från mängden.

För närvarande förblir kronan som “bästa AI” oerövrade, där varje modell erbjuder sitt eget unika bidrag till fältet. När dessa teknologier fortsätter att avancera kommer användare och utvecklare alike behöva noggrant överväga sina specifika krav och etiska överväganden när de väljer en AI-modell.

AI-landskapet är långt ifrån fastställt, och det bästa kan faktiskt ännu vara på väg. När vi står på tröskeln till ännu större genombrott inom artificiell intelligens är en sak säker: kampen om att skapa den ultimata AI-assistenten är långt ifrån över.

20 vardagliga förkortningar du behöver känna till (och kanske några du knappast behöver)

Förkortningar finns överallt nuförtiden. Från sms-akronymer till teknisk jargong, de praktiska kombinationerna på 3 bokstäver (och ibland längre) kan vara förvirrande om du inte är insatt. Men frukta inte, andra förkortningsäventyrare! Den här artikeln kommer att utrusta dig med kunskapen att dechiffrera 20 av de vanligaste förkortningarna du kommer att stöta på i vardagen.

LOL: Laughing Out Loud, Lots of Laugh, ljudligt skarr, mycket skratt(-Den här kan redan vara en klassiker för många!)
 BRB: Be Right Back (Perfekt för en snabb toalettpaus under en pratstund)
 OMG: Oh My God, »Herre Gud!«(Uttrycker förvåning eller starka känslor)
 IMHO: In my humble opinion, I min ödmjuka åsikt (Ett sätt att inleda din åsikt

artigt)

** ASAP:** Så snart som möjligt (Tänder en eld under någon... snyggt)

FYI: For Your Information, För din information (En heads-up för någon)

ETA: Estimated time of arrival, Beräknad ankomsttid (Låter dig veta när du kan förvänta dig någon)

OSA: Vänligen svara (formell begäran om svar på en inbjudan)

PDF: Portable Document Format (Ett vanligt filformat för dokument)

JPG: Joint Photographic Experts Group (Ett populärt bildfilformat)

GIF: Graphics Interchange Format (Ett annat bildformat, känt för animationer)

TIFF: Tagged Image File Format (används för bilder av hög kvalitet)

WWW: World Wide Web (Grunden till det internet vi känner till)

HTTP: Hypertext Transfer Protocol (Språket som webbsidor använder för att

prata)

GPS: Global Positioning System (Hjälper dig att navigera i världen)

Bankomat: Uttagsautomat (din vänliga lokala bankomat)

DIY: Gör det själv (för de händigade människorna där ute)

VIP: Mycket viktig person (Någon som får specialbehandling)

TBA: Kommer att meddelas (Håll ögonen öppna för mer information)

TBD: Att vara bestämd (Vi håller fortfarande på att ta reda på saker)

Det här är bara ett smakprov på förkortningsvärlden, men med dessa 20 under bältet är du på god väg att dechiffrera det vardagliga språket, från avslappnade

texter till tekniska dokument. Så nästa gång du ser en förkortning som får dig att klika dig i huvudet, kom ihåg den här listan och fortsätt att utforska den un-

derbara världen av stenografisk kommunikation!

Wasa Dagblad

En modern tidning med en layout med drag av 1870-talets press. På den tiden hade tidningar bara 4-8 sidor. Mycket text, men inga bilder alls, så det är mycket att läsa på några sidor.

Tidningen innehåller citat från gamla dagstidningar hämtade från Riksarkivet (digi.kansalliskirjasto.fi). GPT3, Gemini och Monica gör en del av det rutinmässiga redigeringsarbetet, t.ex. översättning, korrekturläsning och skrivande av korta notiser. Alla texter har granskats av journalister och redaktionen ansvarar för texternas innehåll.

Wasa Dagblad är en publikation av dagstidningstyp som än så länge utkommer på söndagsmorgnar. Men vårt mål är att den ska komma ut varje morgon i framtiden.

Tidningen finns tillgänglig gratis på nätet.

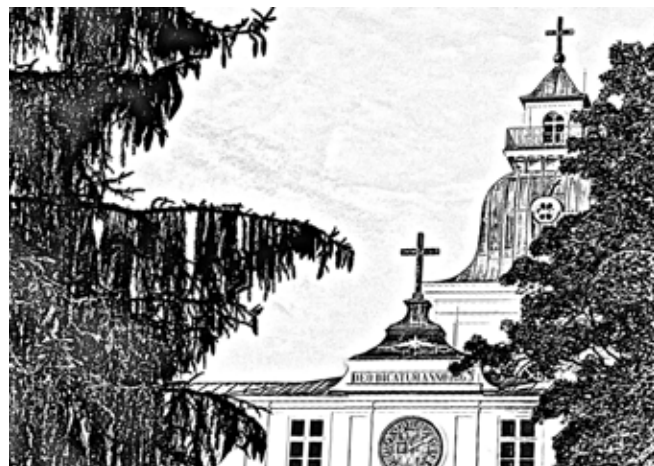
Läsarnas texter är välkomna! Tidningen är lokalt ägd och kommer att fortsätta att vara det.

Chefredaktör är Hans Björknäs.
 Redaktion: Wasa Dagblad, Skolhusgatan 37 B 7, 65100 Vasas, tel. +358-40-5462455.

Redaktionen i Helsingfors: Wasa Dagblad, Andra linjen 9 B 36, 00530 Helsingfors. Telefon +358-40-5462455. Annonser kan sändas via e-post i jpg-format, ta gärna kontakt med redaktionen.

E-post: wasadagblad@gmail.com

Vad är det här för ett hus?

Förra veckans hus: Styrelsehuset

PhotoScetch

De som vet litet mera är de som läser Wasa Dagblad

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Republiken president Alexander Stubb i Vaasa 27.4.2024

Kalevaspeleinen i Vaasa 27-30.6.2024

Kremlin gör narr av sina motståndare - 1939 liksom nu

Kärlfestival denna vecka!

HERE WE ARE vpress.se

En ny press: Grunden för lycka och demokrati

Körfestivalen

Sinebrychhoff Konstmuseum

Kremlin gör narr av sina motståndare - 1939 liksom nu

HERE WE ARE vpress.se

En ny press: Grunden för lycka och demokrati

PUCCINI'S "TOSCA" KOMMER TILL VASA I JANUARI

Sinebrychhoff Konstmuseum

Kremlin gör narr av sina motståndare - 1939 liksom nu

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Photo Supplement

Sinebrychhoff taidemuseo

Sinebrychhoff konstmuseum

Sinebrychhoff Art Museum

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Pörtom kyrka
Pirttikylän kirkko
The Church in Pörtom

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Hylkeenynti Raippaluodossa 1895

Jussi Adler-Olsen

Venäjän omittainen diplomaattinen kieli

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Hylkeenynti Raippaluodossa 1895

NAISTEN ÄÄNI - elämäntarkirjasto

Sinebrychhoffin taidemuseo

Venäjän omittainen diplomaattinen kieli

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

NAISTEN ÄÄNI - elämäntarkirjasto

NAISTEN ÄÄNI - elämäntarkirjasto

Sinebrychhoffin taidemuseo

Venäjän omittainen diplomaattinen kieli

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Mystical East in Tika-noja
All EU-candidates

Puccini's "Tosca" is coming to Vaasa

ROAD CHURCHES
The Kremlin mocks its opponents

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

What a wonderful start week we have ahead of us!

Cycling Week in Vaasa this week

Climate Change's Profound Impact on Finland

Kaleva Games in Vaasa 27-30.6

Jussi Adler-Olsen

The Kremlin mocks its opponents

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

CHOIR FESTIVAL

A Free Place: The Hedrick of Happiness and Democracy

ROAD CHURCHES
The Kremlin mocks its opponents

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Mystical East in Tika-noja
All EU-candidates

Puccini's "Tosca" is coming to Vaasa

ROAD CHURCHES
The Kremlin mocks its opponents

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Fero Järnefelt (1863-1937)

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

I K Inha (1865-1930)
I Replot 1895
Raippaluodossa 1895

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Hylkeenynti Raippaluodossa 1895

Vaasan istutetaan 70 000 puita

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Finland's president Alexander Stubb in Vaasa 27.4.2024

Vaasa War Museum is open today 12-14

A tree for everyone in Vaasa

ROAD CHURCHES

HOROSKOP FÖR NOVEMBER 2024

Novemberhoroskop: Vad stjärnorna har att säga

Väduren (21 mars–19 april): Din entusiasm når nya höjder i november, Väduren! Men var försiktig—allt är inte redo för din energi innan de har fått i sig sin tredje kopp kaffe. Rikta all den glöden till något produktivt, som att organisera dina strumpor. Små vinster är också vinster!

Oxen (20 april–20 maj): November ger dig riktiga mys-vibbar, Oxen. Du kommer känna ett oemotståndligt behov av att krypa ner under en filt och sträcktitta på dina favoritserier. Produktivitet? Överskattat. Bekvämlighet? Nödvändigt. Låt ingen övertyga dig om något annat.

Tvillingarna (21 maj–20 juni): Du kommer jonglera fler uppgifter än en cirkusartist den här månaden, Tvillingarna. Multitasking är din superkraft, men kom ihåg: att svara på mejl samtidigt som du gör yoga kan bli... intressant. Ta ett djupt andetag—eller fem.

Kräftan (21 juni–22 juli): I november kommer dina känslor vara lika oförutsägbara som vädret. Ena stunden vill du gå i ide, nästa planerar du en spontan roadtrip. Dina vänner vet redan att de är på en känslomässig berg- och dalbana—så luta dig tillbaka och njut av resan.

Lejonet (23 juli–22 augusti): Du känner dig extra fantas-

tisk denna månad, Lejonet! Varje trottoar är din catwalk, men bli inte förvånad om du snubblar på dina egna fötter då och då. Det är en del av din charm. Kom ihåg, självförtroende kan ta dig ur nästan allt!

Jungfrun (23 augusti–22 september): November är organiserandets månad, Jungfrun. Du kommer att njuta av att färgkoordinera ditt liv in i minsta detalj. Men gå inte för långt—dina vänner kanske inte uppskattar när du börjar alfabetisera deras kryddhyllor.

Vägen (23 september–22 oktober): Du blir gruppens diplomat den här månaden, Vägen. Alla kommer vända sig till dig för att lösa tvister, från middagssällskap till vem som får sista pizzabiten. Men överdriv inte—du förtjänar den sista biten lika mycket som någon annan!

Skorpionen (23 oktober–21 november): Det är din säsong, Skorpionen, och du känner dig mystisk och magnetisk. Du kanske är sugen på att grubbla lite, men glöm inte: även du behöver skratta ibland. Släpp fram din inre komiker—du är roligare än du tror!

Skytten (22 november–21 december): Äventyret kallar, Skytten! Men innan du bokar en sista-minuten-resa till ett avlägset land, kanske du ska

börja med att städa kylskåpet. Den där yoghurten kommer inte överleva tills du kommer hem, men din reslust gör det!

Stenbocken (22 december–19 januari): Du är inne i arbetsmode, Stenbocken, men låt inte stressen ta över. Kom ihåg, även superhjältar tar pauser (och ser bra ut medan de gör det). Så håll upp en kopp te, släng upp fötterna och låt världen klara sig själv ett tag.

Vattumannen (20 januari–18 februari): Du är full av idéer denna månad, Vattumannen, och ditt geni blir svårt att tygla. Se bara till att dina vänner är redo för din nästa stora uppfinning—den kan innehålla mer kartong och glitter än de förväntade sig.

Fiskarna (19 februari–20 mars): Drömmande och kreativ som alltid, Fiskarna, kommer du ofta sväva iväg i tankarna mitt under en konversation. Oroa dig inte om du glömmet vad någon just sa—du skapade förmodligen ditt nästa mästerverk. Bara nicka och le; det fungerar varje gång!

Glad november, och kom ihåg: inte ens stjärnorna kan förutspå när du äntligen slutar snooza!

NYHETER FÖR 100 ÅR SEDAN

Söndagen den 3 november 1924

Detta är en fiktiv dagstidning som innehåller helt autentiska nyheter för precis 100 år sedan med målet att ge läsaren en uppfattning om hur vardagen såg ut på den tiden.

Kaskö tidning 5.11.1924:

SVENSKA DAGEN.

I morgon, när natten flytt och dagen gryr, böra alla gårdsägare, i vilkas bröst svenska hjärtan slå, hissa flaggan i topp. Och när det den dagen lider mot kväll, ungefär kl. 6, böra ljus stråla i alla svenskers fönster, som vetta mot gatan. På aftonen, precis kl. 7 firas en fest dagen till ära i

Kaskö ungdomsförenings hus. Programmet är utomordentligt väl valt och bjuder på det bästa och mest renodlade, som vår svenska kultur på orten kan prestera. Programmet upptar följande: Uvertyr, Hälsningstal (stationsinsp. F. Burchart), Slumrande toner (kör), Solosång (Saima Tukiainen), Festtal (pastor E. Sundqvist), Vår Gud är oss en väldig borg, Prolog, Modersmålets sång, Paus.

Musik, - Deklamation, Körsång, Tablå (Hör oss Svea), Vårt land.

Alltså stämma vi möte å Kaskö ungdomsförenings lokal precis kl. 7 för att en stund ge uttryck åt, vad vi känna och tänka, för att värma oss vid der? svenska härden, som varmt så mång- en svensk i världen.

Av festens inkomst tillfaller Vs centralstyrelsen, 1/5 kretsstyrelsen och Vs lokalavdelningen på orten.

Svenska dagens märken säljas i torsdag överallt i staden. Priset är som tidigare 1 mk. Det är varje svensks plikt att köpa minst ett märke samt bära det synligt.

Lagfart på andra hälften av gården och tomterna 92 och 93 i 12- te kvarteret erhölet maskinisten Uno Åberg.

Kaskö Samskolas syfö- ening bildades senaste fredag.

T. f. tullförvaltaren i Kaskö G. Vilenius avreste senaste söndag till Helsingfors, för att vid därvarands tullkammare emottaga en annan befattning.

Till brandvakt i staden har antagits bland 5 sökande C. V. Häggblad.

Bio Espis förevisar å Kaskö ungdomsförenings lokal onsdagen den 5 och fredagen den 7 dennes kl. 7 e. m. den berömda filmen „Bland vildar och vilddjur“. Om filmen skriver Dagens Nyheter bl, a.; Veckans intressantaste och ur alla synpunkter mest värdefulla program är „Bland vildar och vilddjur“. Denna bildserie är helt enkel monumental. Man beundrar dessa bilder från en främmande och äventyrlig värld vilka äro mera spännande än den bästa äventyrsfilm.

FÖRBUDSSTATISTIK

Förbudsstatistik från Vasalän. Under september månad beforderades i länet till åtal för fylleri 695 personer, varav 7 kvinnor. Under samma månad åtalades för andra brott mot förbudslagen 328 personer, därav för tillverkning av rusdrycker 8, för transporter och innehavande 171 och för andra brott 79 personer. Alkoholhaltiga drycker beslagtogs under september inalles 2,952 liter, varav ren sprit 2,768 och andra rus-

drycker 184 Lter. På marken uthälles 191 1/8 liter. »Den okände» tillhörig sprit beslagtogs inalles 1,337 liter.

NY ORDFÖRANDE 1 LOTTA SVÄRD HAR BLIVIT UTSEDD.

Fru Lempi Hammarén efterträder fröken Dagmar von Essen. Ordföranden i Lotta Svärdföreningens centralstyrelse, fröken Dagmar von Essen har på egen begäran erhållit befrielse från denna post räknat från den 15 oktober. Fru Lempi Hammaréa har förordnats att tillsvidare handhava befattningen. Chefen för skyddskårens huvudstab har i dagorder av den 30 oktober å över-

befälhavarens vägnar till fröken von Essen uttalat sitt lack för det uppoffrande och framgångsrika arbete fröken von Essen utfört som centralstyrelsens ordförande.

SKÖRDEFESTEN i Näsby bönehus den 31 oktober var icke talrikt besökt, troligen till följd av det dåliga väglaget. Tvenne tal hölls av prosten Nordlund, som ensam officierade. Under pausen serverades ett utmärkt kaffe.

Pielaks Nykterhets-och Ungdomsförening fsrar svenska dagen den 6 nov. kl 7 e.m. med festtal av Lärar Rosenblad, musik, tablå m. m.

FINSKA OPERAN

Onsdagen d. 29 okt. kl. 1/2 8 e. m.

Pohjalaisia
(Osterbotningar)

Fretdagen d. 31 okt. kl. 1/2 8 e. m.

Folkföreställning

Simson och Delila

Lördagen d. 1 nov. kl. 1/2 8 e. m.

Pohjalaisia

Söndagen d. 2 nov. kl. 7 e. m.

Aida

RESTAURANT BÖRS

Soupe dansant

Bord per tel. 1089 o. 2355

ger
friska, starka, vita länder.

Teatern i Wiborg.

Måndagen den 3 november 1924 precis kl. 1/2 8 e. m.

Bröllopet på Ulfåsa.

Skådespel i 4 akter av Frans Hedberg.

Biljetter erhållas i förköp fredagen den 31 oktober och lördagen den 1 november i Ab. Victor Hoving Öys bokhandel. Föreställningsdagen säljes biljetter fr. kl. 10—12 samt fr. kl. 6 i teaterkassan.

Biljettprisen: 25, 20, 18, 12, 10 o. 5 fmk.

Dramatiska Klubben i Wiborg.
3093

Den rätta saken — det rätta sättet.

Mässing- och kopparföremål rengöras bäst med Vim.

Vim avlägsnar all smuts och alla fläckar från reliefornament, vilka ofta äro så svåra att rengöra ordentligt.

Härtill användes en liten styv borste. Doppa densamma i vatten och strö linet Vim på, gnid daktigt och polera efteråt med en fullkomligt torr trasa.

Vim avlägsnar snabbt och utan att rispa alla fläckar från allt som överhuvudtaget behöver skuras och rengöras såsom mässing, koppar, kokkärl, glas och porälin, träarbeten, målade och smålade väggar och dörrar, linoleum etc.

Förvissa eder om dess förträfflighet redan i dag. — Ab. Lever Oy., H:fors.

VS 10.

VIM

HUMOR FÖR ETT- HUNDRA ÅR SEDAN

FRÅN PÅSK TILL ÅBO

—i Säj mej snälla rara fröken, huru länge det tar att resa från Helsingfors till Åbo?

— 5 timmar ungefär.

— Och från Åho till Helsingfors?

— Herrestanes, om det tar 5 timmar från Helsingfors till Åbo, tar det väl lika lång tid tillbaka, idiot.

— Nej rara fröken, inte är det alltid så. Från påsk till pingst är det 2 månader och från pingst till påsk 10 månader.

EN KYSS

Vad gör ni när ni blir kysst? Jag skriker.

Skulle ni skrika, om jag kysste er nu?

Nej! Jag är ännu hes från i går kväll

GUDS EXPEDITION

En engelsman upptäckte, att det fanns en järnvägss-tation i Norge med namnet Hell. Han beslöt att resa dit för att se hur en station med ett sådant namn kunde se ut.

"I have heard „go to hell!“, but I have not seen the place. I will look at that place!"

Han reste med järnvägen. Då tåget stannade vid stationen, kastade han en blick på det hela. Ögat föll därvid på godsexpeditionen med dess stora skylt. Ah! I understand! In that house I see God's expedition!

VARNING

Nedanstående historia stammar från konungariket Sachsen och daterar sig från den tiden då järnvägarna voro unga. För att ge allmänheten en anvisning hur den skulle skicka sig, då den färdades på det ny-modiga sättet, var åtminstone efter en järnvägslinje i samtliga kupéer följande anslaget: „Det är förbjudet och även med livsfara förbundet att genom fönstret utluta huvud, armar, ben eller andra kroppsdelar.”

ONÖDIG FRÅGA

Mamma: Nå, Erik, skulle du gärna vilja ha en liten syster?

Erik: Äsch, när du frågar så där, mamma, vet jag att jag får en antingen jag vill eller inte.

Veckans astronomiska bild:

lo imaged by Juno.png

lo in true color as taken by Juno on one of its closest approach at around 1500 kilometers.

 NASA / SWRI / MSSS / Jason Perry

 Public domain

Nästa vecka:

:

Från läsarna

Vi tar väldigt gärna emot inlägg från våra läsare. Kommentarer, historier, minnen, debatt, nyheter från hemorten. Sannolikt koimmer detta att vara den viktigaste delen i denna vår tidning. Men utrymmet är ju begränsat, så skriv gärna rätt så kort! Så sänd gärna inlägg till:

wasadagblad@gmail.com

Annonsera i WD

Det kan ha ett visst PR-värde att vara bland de första som annonserar i denna historiska och hypermodärna dagstidning.

Sänd annonser till wasadagblad@gmail.com som jpg, tiff eller png, annonserna förminskas sedan till spaltbredd 46 mm.

WASA DAGBLAD

wasadagblad@gmail.com